

**UCHWAŁA NR XIII/86/2024
RADY GMINY BESKO**

z dnia 30 grudnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Besko na lata 2025-2030

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2024 r. poz. 1465 ze zm.) oraz art. 16 i art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U z 2024 r. poz.1283 z późn. zm) **Rada Gminy w Besku**

uchwała co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Besko na lata 2025-2030 w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Besko.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Maciej Mermer

STRATEGIA

ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

DLA GMINY BESKO

NA LATA 2025-2030

Atelier

Centrum Profilaktyki i Rehabilitacji

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW.....	4
WPROWADZENIE.....	5
Metodologia opracowania Strategii.....	8
Podstawy prawne.....	10
Spójność z dokumentami strategicznymi.....	13
CHARAKTERYSTYKA GMINY BESKO	15
Położenie	15
Sytuacja demograficzna	16
Sytuacja gospodarcza	18
Edukacja i wychowanie.....	19
Kultura, sport i rekreacja	20
Opieka zdrowotna.....	22
Bezpieczeństwo publiczne	23
Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej.....	23
Gminny system pomocy społecznej.....	30
Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych	34
SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY BESKO	36
Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.....	36
Wsparcie osób z niepełnosprawnością	41
Zdrowie psychiczne	45
Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień.....	47
Przeciwdziałanie przemocy domowej.....	56
Aktywność i integracja społeczna seniorów.....	61
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	65
Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	68
CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	71
Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	72
Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	73
Ramy finansowe Strategii.....	97

System wdrażania Strategii.....	98
System aktualizacji Strategii.....	99
Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	100
Monitoring i ewaluacja.....	101
Wnioski i podsumowanie	105
BIBLIOGRAFIA	108
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW	110
Spis rysunków	110
Spis tabel	110
Spis wykresów.....	112

WYKAZ SKRÓTÓW

- BDL GUS** – Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
- DPS** – Dom Pomocy Społecznej
- GBP** – Gminna Biblioteka Publiczna w Besku
- GKRPA** – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Besku
- GOK** – Gminny Ośrodek Kultury w Besku
- GOPS** – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku
- IPiN** – Instytut Psychiatrii i Neurologii
- KCPU** – Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom
- NGO** (ang. *non-government organization*) – organizacja pozarządowa
- NK** – procedura „Niebieskie Karty”
- OSP** – Ochotnicza Straż Pożarna
- PARPA** – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- PCPR** – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku
- PES** – podmioty ekonomii społecznej
- PFRON** – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- PP** – Posterunek Policji w Besku
- pp.** – punkt procentowy
- PUP** – Powiatowy Urząd Pracy w Sanoku
- UG** – Urząd Gminy w Besku
- ZI** – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej

W P R O W A D Z E N I E

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów polityki społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 spowodowały konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. Uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne – na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi konsekwencjami dla rynku pracy, rozwarstwieniem społecznym pociągającym za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększeniem skali ubóstwa, ujawnianiem się nowych konfliktów

¹ Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*

społecznych, wzrostem zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa².

Obecnie polityka socjalna naszego kraju stoi przed kolejnym wyzwaniem, jakim jest konflikt rosyjsko-ukraiński i związany z nim napływ uchodźców. Migracje wojenne mogą mieć charakter długotrwały, co będzie wpływało bezpośrednio nie tylko na migrantów, ale całe społeczeństwo polskie i wymagało korekt polityk społecznych. Kryzys wywołany przez wojnę w Ukrainie musi skłonić Polskę do modernizacji systemu usług społecznych w sposób adekwatny do nowej sytuacji³.

Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mające na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych.

Strategia służyć będzie osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, lokalna polityka społeczna wymaga od jej realizatorów strategicznego

² N. G. Pikuta, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16

³ E. Bandyk, P. Buras, *Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022, s. 1-7

podejścia. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 zawiera kilka części, w tym charakterystykę Gminy oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, ramy finansowe, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- ❖ wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej,
- ❖ wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- ❖ zdrowie psychiczne,
- ❖ profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- ❖ przeciwdziałanie przemocy domowej,
- ❖ aktywność i integracja społeczna seniorów,
- ❖ promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- ❖ wsparcie osób z problemem ubóstwa.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030, określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów oraz pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiając skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych, co pozwoli m.in. na zapewnienie mieszkańcom Gminy dogodnych warunków do rozwoju.

Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, Program Wspierania Rodziny czy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Lp.	Etap	Charakterystyka
1.	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych oraz trendów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej. Informacji w tym zakresie dostarczają również przeprowadzone na terenie Gminy badania społeczne.
2.	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.
3.	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Identyfikacja ich i określenie kompleksowych działań minimalizujących skalę ich oddziaływania zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4.	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji, jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: Opracowanie własne

Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych gminy lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest uwarunkowana prawnie. Podstawą jurydyczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.), która stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy *„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”*.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Najistotniejsze ustawy kompetencyjne, nakładające na administrację rządową i samorządową określone obowiązki to m.in.:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.,
2. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego,
3. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie,
5. ustawa z dnia 10 maja 2019 r. o ochronie danych osobowych,
6. ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej.

Akty prawne dotyczące wsparcia rodziny i dziecka

1. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,

6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
9. ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3,
10. ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Akty prawne dotyczące ochrony zdrowia oraz przeciwdziałania uzależnieniom

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego.

Akty prawne dotyczące oświaty, zatrudnienia oraz wsparcia socjalnego

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu niektórych przedsiębiorstw mieszkaniowych,
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
7. ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
8. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
9. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
10. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

11. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
12. uchwała Nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028,
13. ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
14. ustawa z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
15. ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym.

Akty prawne normujące aspekty finansowe

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych,
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości,
4. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
5. ustawa z dnia 11 września 2019 r. prawo zamówień publicznych.

Akty prawne normujące pobyt cudzoziemców na terenie kraju

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
4. ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Besko na lata 2025-2030 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie krajowym i regionalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- ❖ **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem.
- ❖ **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.
- ❖ **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowiąca kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków.

Ponadto wymienić należy również dokumenty mające wpływ na kształtowanie polityki społecznej, takie jak:

- ❖ Strategia Demograficzna 2040,
- ❖ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- ❖ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030,
- ❖ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej,
- ❖ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030,
- ❖ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.).

Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszym dokumentem strategicznym wobec Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 jest Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego – Podkarpackie 2030, a także Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sanockim na lata 2021-2030.

Dokumenty lokalne

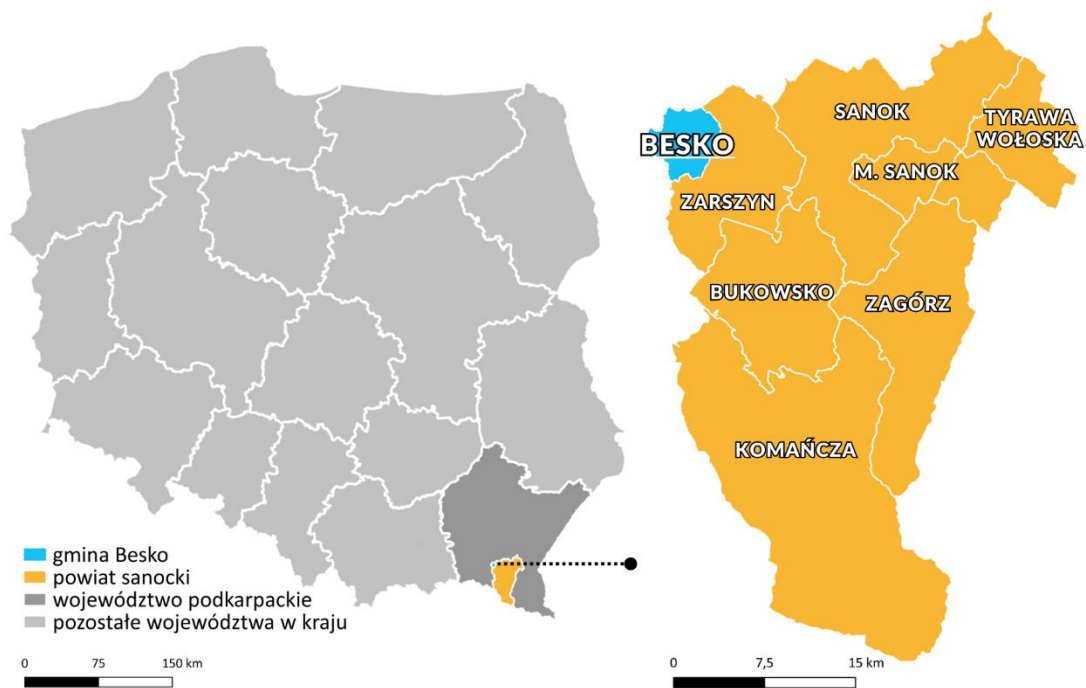
Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Besko jest **Strategia Rozwoju Gminy Besko na lata 2023-2030**, która wyznacza kierunki interwencji rozwoju Gminy. Wizja Gminy została określona jako: *Gmina Besko, to miejsce o wysokiej jakości życia dzięki estetycznej i uporządkowanej przestrzeni oraz atrakcyjnemu położeniu i walorom środowiska naturalnego. Zapewnia mieszkańcom bogatą ofertę usług społecznych dla wszystkich grup mieszkańców. Kreuje nowe miejsca pracy i oferuje dobre warunki rozwoju dla przedsiębiorców. Jest atrakcyjnym miejscem pobytu dla osób korzystających z czystego środowiska oraz bogactwa i różnorodności przyrodniczych.*

CHARAKTERYSTYKA GMINY BESKO

Położenie

Gmina Besko jest gminą wiejską, która położona jest w południowej części województwa podkarpackiego, w powiecie sanockim. Zajmuje obszar 27,6 km², co stanowi 2,25% powierzchni powiatu oraz 0,5% powierzchni województwa. Graniczy z gminami: Rymanów, Haczów oraz Zarszyn. W skład gminy Besko wchodzi 3 sołectwa: Besko, Poręby i Mymoń.

Rysunek 1. Położenie gminy Besko na tle powiatu, województwa i kraju

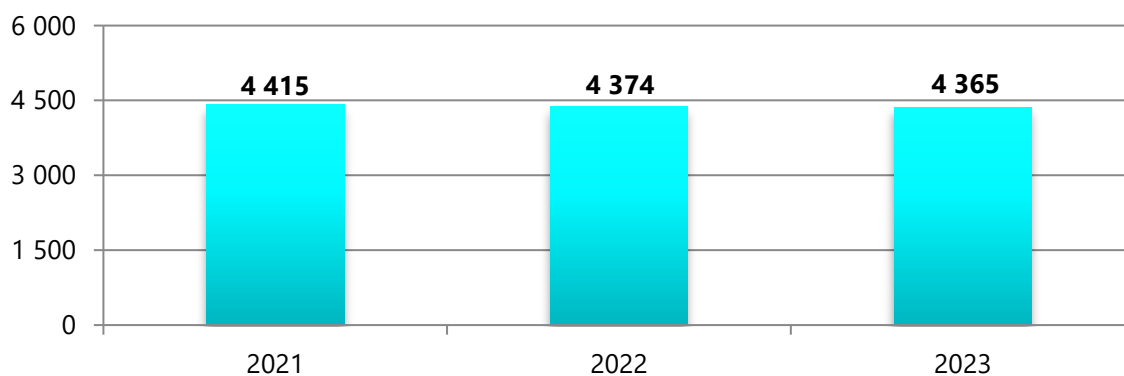
Źródło: Opracowanie własne

Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Besko zamieszkuje 4 365 osób (stan na 31 grudnia 2023 roku). Na przestrzeni analizowanych lat liczba mieszkańców uległa niewielkiemu zmniejszeniu – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano spadek na poziomie 1,1%, natomiast w porównaniu do 2022 roku o 0,2%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Besko w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Besko w 2023 roku przyrost naturalny na 1 000 ludności kształtował się na poziomie -0,46, co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował wyższą i jednocześnie bardziej korzystną wartość niż odnotowano w przypadku powiatu sanockiego (-3,61), województwa podkarpackiego (-2,33) oraz kraju (-3,62). Na przełomie analizowanych trzech lat w Gminie obserwowano wahania wartości współczynnika. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Besko w porównaniu do powiatu sanockiego, województwa podkarpackiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Gmina Besko	-1,81	-2,96	-0,46
2.	Powiat sanocki	-6,36	-4,48	-3,61
3.	Województwo podkarpackie	-4,10	-2,46	-2,33
4.	Polska	-4,95	-3,79	-3,62

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Besko według ekonomicznych grup wieku w roku 2023 przedstawiała się następująco:

- ❖ 21,4% mieszkańców było w wieku przedprodukcyjnym – do 18 roku życia,
- ❖ 59,3% mieszkańców Gminy było w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64 rokiem życia,
- ❖ 19,3% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Na przestrzeni lat 2021-2023 udział ludności w wieku przedprodukcyjnym uległ zmniejszeniu – z 22,4% w 2021 roku, przez 22,0% w 2022 roku do 21,4% w 2023 roku. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności ulegał wahaniom – w stosunku do 2021 roku spadł o 0,2 pp., natomiast w porównaniu do 2022 roku wzrósł o 0,2 pp. Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym uległ zwiększeniu i w 2023 roku wyniósł 19,3%, a więc o 1,2 pp. więcej niż w 2021 roku. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejna tabela.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach)

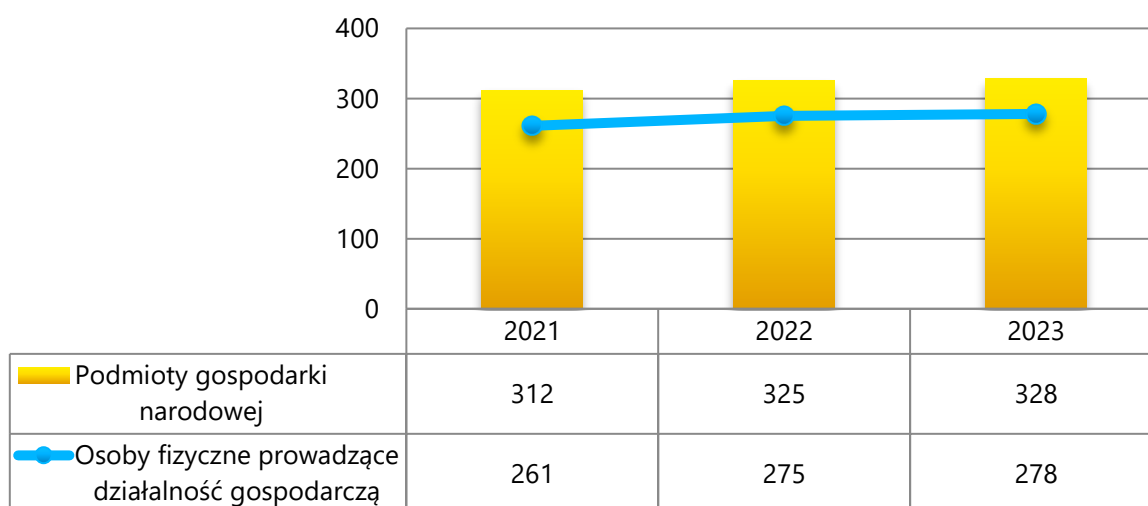
Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Wiek przedprodukcyjny	22,4	22,0	21,4
2.	Wiek produkcyjny	59,5	59,1	59,3
3.	Wiek poprodukcyjny	18,1	18,9	19,3

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Sytuacja gospodarcza

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Besko na koniec 2023 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 328 podmiotów gospodarki narodowej, z czego większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, w liczbie 278 (84,8%). Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w Gminie ulegała wzrostowi, podobnie było w przypadku liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

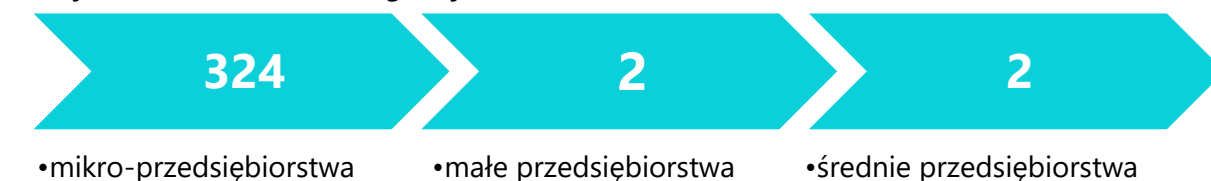
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Besko w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Besko według klas wielkości to mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – w 2023 roku było ich 324. Ponadto na terenie Gminy prowadziły działalność po 2 przedsiębiorstwa zatrudniające 10-49 pracowników oraz 50-249 pracowników.

Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Besko (stan na koniec 2023 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Edukacja i wychowanie

Na terenie Gminy funkcjonuje Szkoła Podstawowa w Besku wraz z oddziałami przedszkolnymi. Ponadto opiekę na poziomie przedszkolnym zapewnia Przedszkole Niepubliczne Sióstr Felicjanek im. Św. Józefa w Besku.

W 2023 roku do szkół podstawowych i przedszkoli uczęszczało łącznie 531 dzieci. W latach 2021-2022 było to łącznie 580 osób, zatem zauważalny jest spadek w tym zakresie⁴.

Szkoła w Besku w 2023 roku zatrudniała 47 nauczycieli, w tym 3 na etatach niepełnych. Najliczniej reprezentowani byli nauczyciele dyplomowani – 32 osoby, pozostałe grupy to nauczyciele mianowani – 9 osób i nauczyciele kontraktowi – 6 osób. W stosunku do 2021 roku zauważalny jest spadek ogólnej liczby nauczycieli o 2 osoby⁵.

W 2023 roku szkoła była organizatorem wielu konkursów i zawodów sportowych, tj.: Wojewódzkiego konkursu „Dzień języków obcych”, Międzynarodowego konkursu programowania Baltie czy Powiatowych i Rejonowych Igrzysk Młodzieży w Piłce Ręcznej⁶.

Na terenie Gminy funkcjonuje Żłobek Samorządowy w Besku, który rozpoczął działalność 01.09.2022 roku. Placówka dysponuje 32 miejscami, a zatrudnionych jest w nim 8 osób.

⁴ Raport o stanie Gminy Besko za 2021, 2022 i 2023 rok

⁵ Ibidem

⁶ Raport o stanie Gminy Besko za 2023 rok

Kultura, sport i rekreacja

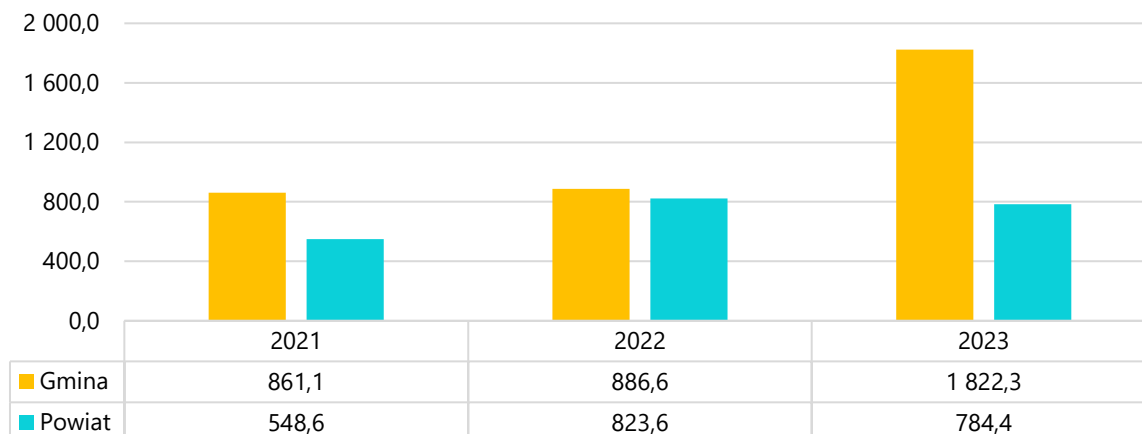
W Besku działa Gminny Ośrodek Kultury, który prowadzi działalność w formie domu kultury i młodzieżowych świetlic wiejskich. GOK prowadzi działalność kulturalną polegającą na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie dóbr kultury poprzez realizację w szczególności takich podstawowych zadań statutowych, jak:

- ❖ edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę,
- ❖ tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowanie wiedzą i sztuką,
- ❖ tworzenie warunków dla rozwoju folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego,
- ❖ rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych i rekreacyjno-sportowych społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

GOK prowadzi zajęcia z różnych rzemiosł, w tym: ceramiki, rysunku, ikon, witraży oraz kompozycji okolicznościowych, zajęcia taneczne, w tym: balet, Mażoretki Sunshine Mini, Mażoretki Sunshine Kadetki, Mażoretki Sunshine Junior, Mażoretki Sunshine Senior, zajęcia muzyczno-instrumentalne, szachy oraz zajęcia wokalne⁷.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2023 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1 000 ludności w gminie Besko była znacznie wyższa od ich liczby na terenie całego powiatu – ponad dwukrotnie. Na przestrzeni analizowanych lat zauważyć można znaczny wzrost tego wskaźnika na poziomie Gminy.

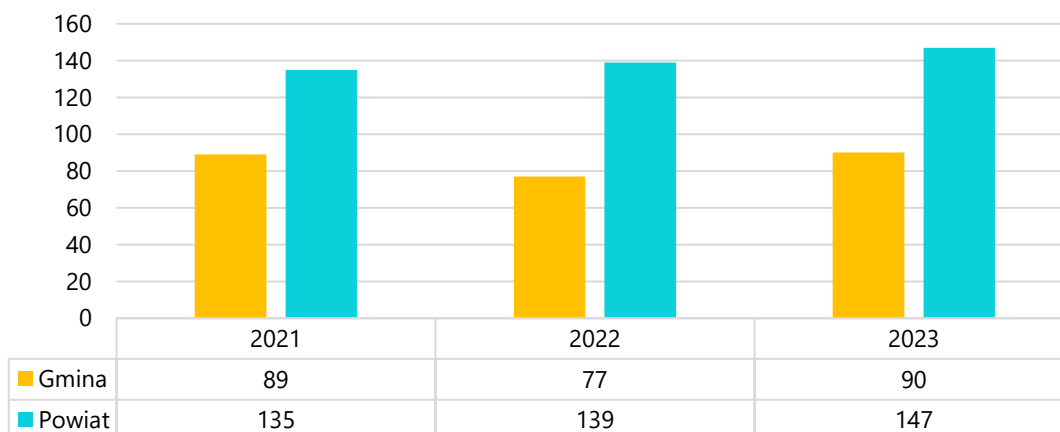
⁷ Raport o stanie Gminy Besko za 2023 rok

Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Besko oraz powiatu sanockiego na 1 000 ludności w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na terenie Gminy funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna w Besku, która zajmuje się gromadzeniem, opracowywaniem, przechowywaniem oraz udostępnianiem zbiorów bibliotecznych.

Kolejny wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Besko oraz powiecie sanockim w latach 2021-2023. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmował w Gminie niższą wartość niż w powiecie – w 2023 roku w Gminie na 1 000 mieszkańców przypadało 90 czytelników, a w całym powiecie było ich 147. Na przestrzeni analizowanych lat w Gminie zauważyć można wahania liczby czytelników w tym zakresie, natomiast w Powiecie odnotowano wzrost

Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Besko oraz powiecie sanockim w latach 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Opieka zdrowotna

Na terenie Gminy działa Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Besku. W ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej funkcjonują wyodrębnione poradnie specjalistyczne. W Gminie w ramach kontraktu z NFZ w 2023 roku funkcjonowało 8 poradni specjalistycznych:

- ❖ poradnia endokrynologiczna,
- ❖ poradnia urologiczna,
- ❖ poradnia ginekologiczno-położnicza,
- ❖ poradnia otolaryngologiczna,
- ❖ poradnia dermatologiczna,
- ❖ poradnia kardiologiczna,
- ❖ poradnia neurologiczna,
- ❖ poradnia stomatologiczna.

Zakład Rehabilitacji Leczniczej funkcjonujący w strukturze SPZPOZ wykonuje zabiegi fizjoterapii, w tym: kinezyterapię, leczenie ruchem, gimnastykę, elektroterapię, światłolecznictwo, magnetoterapię, naświetlanie lampą solux, krioterapię, ultradźwięki, laseroterapię, masaż leczniczy oraz kąpiele wirowe kończyn górnych i dolnych⁸.

Z dostępnych danych GUS wynika, iż w gminie Besko w 2023 roku na 1 przychodnię przypadało 2 183 mieszkańców, co jest wartością niższą od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 6 431. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 8,5 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością wyższą od tej dla całego powiatu sanockiego (6,6), a tym samym bardziej korzystną.

⁸ Raport o stanie Gminy Besko za 2023 rok

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Besko w porównaniu do powiatu sanockiego w 2023 roku

wyszczególnienie	Gmina	Powiat
przychodnie	2	14
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 183	6 431
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	8,5	6,6

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. W gminie Besko działa Posterunek Policji, który funkcjonuje w ramach Komendy Powiatowej Policji w Sanoku.

Ochronę przeciwpożarową w gminie Besko zapewniają 3 jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP), spośród których 1 znajduje się w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym.

Uwarunkowania w zakresie ekonomii społecznej

Na przestrzeni dekad zmieniały się sposoby zarządzania w biznesie i administracji, a co za tym idzie – funkcja jednostki w wewnętrznym systemie. W wyniku koncentracji na wynikach, coraz mniejszą rolę w strukturach organizacyjnych pełnił człowiek, a w efekcie zwiększyła się skala wykluczenia społecznego. Narastanie nierówności społecznych wpłynęło na konieczność intensyfikacji oddolnych działań podejmowanych przez środowiska dotknięte nimi, na kanwie czego zainicjowany został ruch spółdzielczy, umożliwiający całym grupom społecznym zaspokojenie podstawowych potrzeb, a u jego podstaw leżała podmiotowość jednostki oraz wartość pracy indywidualnej. Ówczesne przesłanki umożliwiły wykreowanie się ekonomii społecznej znanej obecnie, czyli ekonomii skoncentrowanej na jednostce i oddziaływaniu społecznym, zarządzanej w sposób autonomiczny i partycypacyjny

oraz wykazującej nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty ponad bezwzględnym zyskiem⁹.

Ekonomia społeczna prowadzona jest przez szereg podmiotów, wśród których znajdują się organizacje pozarządowe wskazane w art. 3 ust. 2 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie, tj. stowarzyszenia, fundacje i prowadzone przez nie jednostki reintegracyjne, a także w art. 3 ust. 3, w tym spółdzielnie socjalne, spółki non profit, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, itp. Obecnie rozwijający się sektor ekonomii społecznej wpisuje się zarówno w politykę gospodarczą, poprzez wzmacnianie przedsiębiorczości mieszkańców gmin i powiatów oraz konkurencyjności lokalnych podmiotów, jak i politykę społeczną, gdyż odpowiednie wykorzystanie potencjału PES umożliwia aktywizację zawodową, rozwój turystyki, kultury czy mieszkalnictwa, a także reintegrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wśród podmiotów ekonomii społecznej wyszczególnia się podmioty ekonomii solidarnej, których celem działania jest w szczególności aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz rehabilitacja społeczna i zawodowa osób z niepełnosprawnościami.

⁹ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*, str. 10

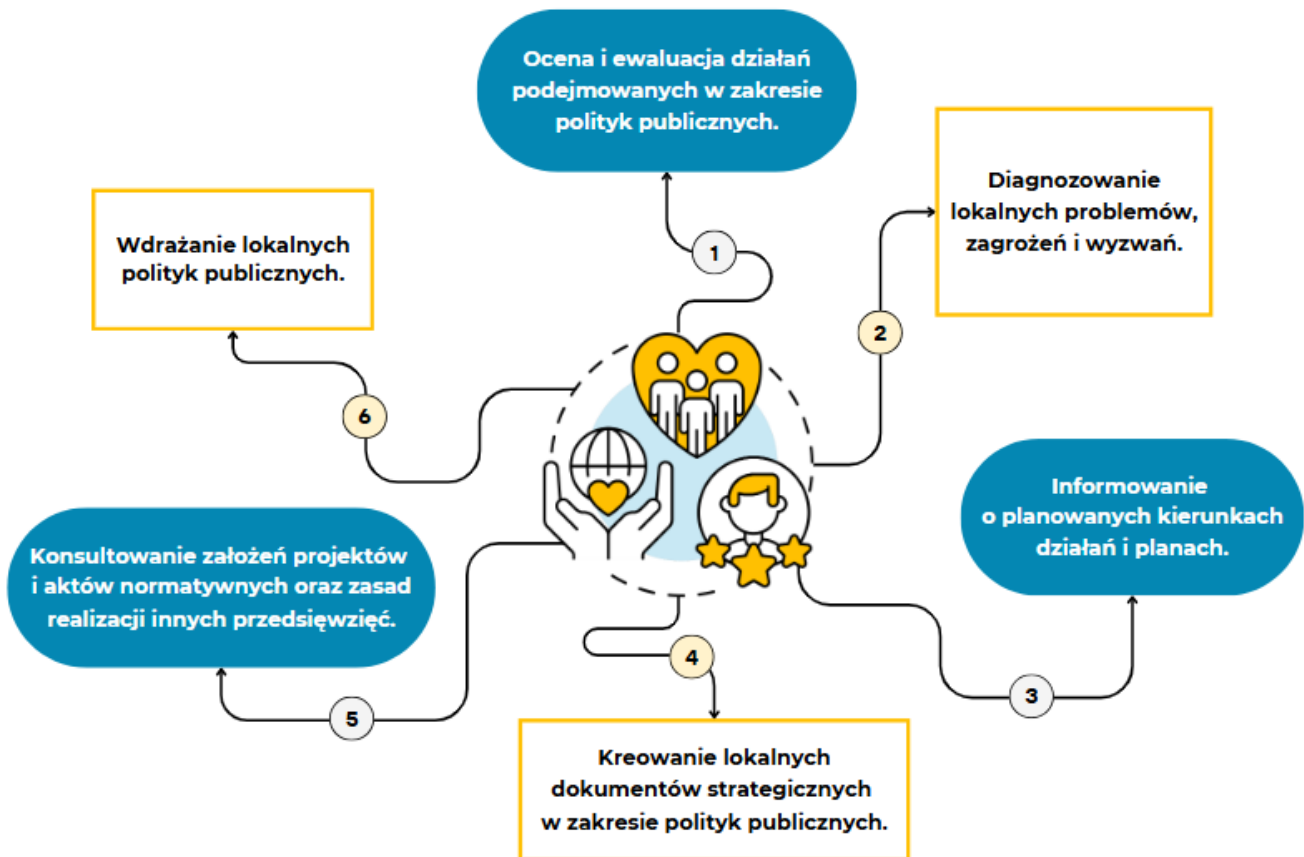
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. *Ekonomia Solidarności Społecznej*

Podmioty ekonomii społecznej prowadzą szeroką działalność na rzecz lokalnej społeczności i grup zagrożonych lub doświadczających wykluczenia społecznego. Doświadczenie wynikające z podejmowanych działań umacnia przyzwolenie tych podmiotów do powzięcia części odpowiedzialności za kierunek i kształt lokalnej polityki społecznej. W dotychczasowych praktykach wiodącą formą współpracy międzyinstytucjonalnej w tym obszarze było zlecenie zadań publicznych oraz usług społecznych odpowiednim fundacjom i stowarzyszeniom, niemniej wraz z rozwojem sektora ekonomii społecznej zasadne jest włączenie wszystkich jego podmiotów do tworzenia lokalnych rozwiązań, w tym w zakresie rozpoznawania problemów społecznych, opracowywania dokumentów strategicznych, wdrażania działań i ich oceny.

Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019

W świetle ustawy o ekonomii społecznej rozszerzona została sfera zadań publicznych możliwych do realizacji przez organizacje pozarządowe, która dała im możliwość *działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych*, z kolei ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych uregulowała kwestie obszarów usług możliwych do realizacji przez PES w ramach otwartych konkursów ofert, małych grantów oraz w oparciu o prawo zamówień publicznych. Korelacja ustawy o ekonomii społecznej, ustawy o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie kreuje obraz szerokiego spektrum działalności i inicjatyw możliwych do podjęcia przez PES w ramach realizacji zadań publicznych i usług społecznych, wśród których znajduje się 14 obszarów usług oraz 43 sfery zadań.

Zdefiniowane poniżej usługi społeczne są ściśle związane z katalogiem zadań w ramach pożytku publicznego.

Tabela 5. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne

Lp.	Katalog usług społecznych z zakresu:	Zadania publiczne w obszarze:
1.	Polityki prorodzinnej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka
2.	Wspierania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej ▪ działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży
3.	Systemu pieczy zastępczej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
4.	Pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
5.	Promocji i ochrony zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej
6.	Wspierania osób z niepełnosprawnościami	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz osób z niepełnosprawnościami
7.	Edukacji publicznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania
8.	Przeciwdziałania bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy
9.	Kultury	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego
10.	Kultury fizycznej i turystyki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wspierania i upowszechniania kultury fizycznej, turystyki i krajoznawstwa
11.	Pobudzania aktywności obywatelskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych ▪ upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji ▪ udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ▪ upowszechniania i ochrony praw konsumentów

12.	Mieszkalnictwa	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej
13.	Ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego
14.	Reintegracji zawodowej i społecznej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ▪ działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości ▪ rewitalizacji ▪ działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ▪ działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych

Źródło: Opracowanie własne

Wśród zadań publicznych wskazanych do realizacji przez organizacje pozarządowe znajdują się dodatkowo działania w obszarze wzmocnienia integralności społeczności lokalnej, zapewnienia bezpieczeństwa, wsparcia grup wykluczonych i mniejszościowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym.

Ważnym aspektem rozróżniającym usługi społeczne od zadań publicznych realizowanych przez PES jest sposób, w jaki dany podmiot otrzymuje je do realizacji. W przypadku zadań publicznych rozróżnia się ich 5, w tym:

- ❖ otwarty konkurs ofert,
- ❖ „małe granty” (tryb pozakonkursowy),
- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez organ administracji publicznej w razie wystąpienia klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej,
- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert przez Prezesa Rady Ministrów ze względu na ważny interes społeczny lub publiczny,

- ❖ zlecenie realizacji zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu na podstawie samodzielnie złożonej oferty.

Realizacja usług społecznych następuje poprzez zlecenie zadań w formie:

- ❖ zlecenia usług,
- ❖ zlecenia instytucji,
- ❖ bonu na aktywność (regranting),
- ❖ kooperacyjnego rozwiązania problemów.

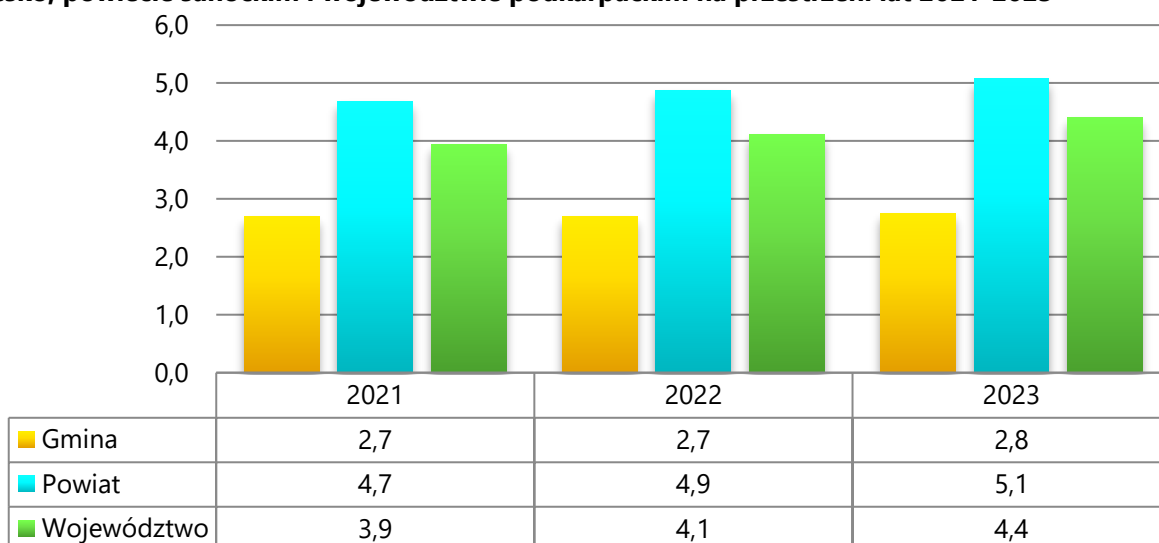
Na terenie gminy Besko w 2023 roku zarejestrowanych było 328 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 10 stowarzyszeń i organizacji społecznych, które stanowiły 3,0% wszystkich zarejestrowanych podmiotów i 2 fundacje. Na przestrzeni analizowanych lat liczba stowarzyszeń i organizacji pozarządowych oraz fundacji utrzymywała się na stałym poziomie.

Tabela 6. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023

Lp.	Wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej	312	325	328
2.	Liczba fundacji	2	2	2
3.	Liczba stowarzyszeń i organizacji społecznych	10	10	10

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1 000 mieszkańców w gminie Besko w latach 2021-2023 uległ niewielkiemu wzrostowi – w 2023 roku w stosunku do roku 2021 odnotowano wzrost o 0,1 pp. W odniesieniu do danych powiatowych i wojewódzkich wskaźnik w Gminie zawsze przyjmował niższe wartości. Szczegółowe dane zostały przedstawione na kolejnym wykresie.

Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Besko, powiecie sanockim i województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminny system pomocy społecznej

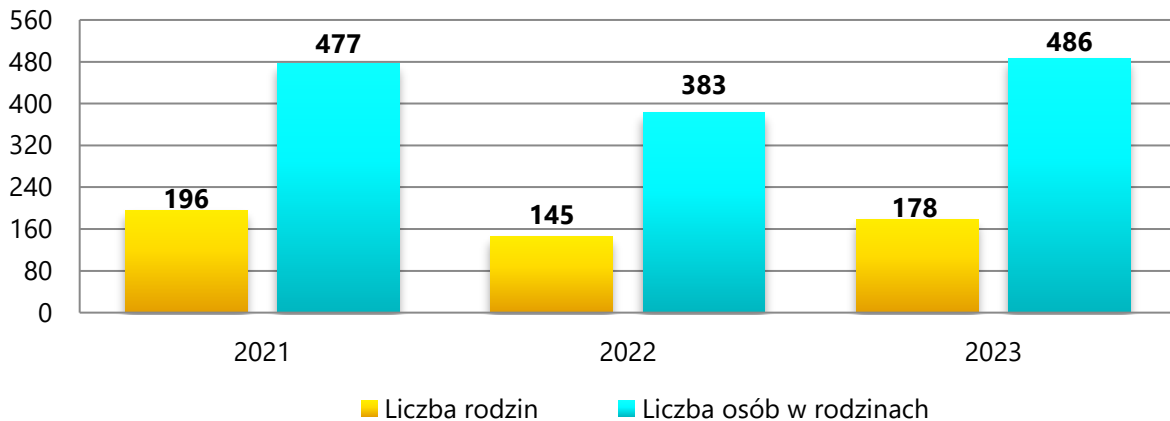
Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹⁰.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Besko jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka wynikają wprost z ustawy o pomocy społecznej. GOPS realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. Ośrodek realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne Gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Wójta oraz uchwałami Rady Gminy.

¹⁰ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283)

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Besko ulegała wahaniom. W 2023 roku pomocą społeczną objęto 178 rodzin – to o 33 więcej niż w 2022 roku oraz o 18 mniej względem 2021 roku. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej również ulegała wahaniom i w 2023 roku przyjęła najwyższą wartość.

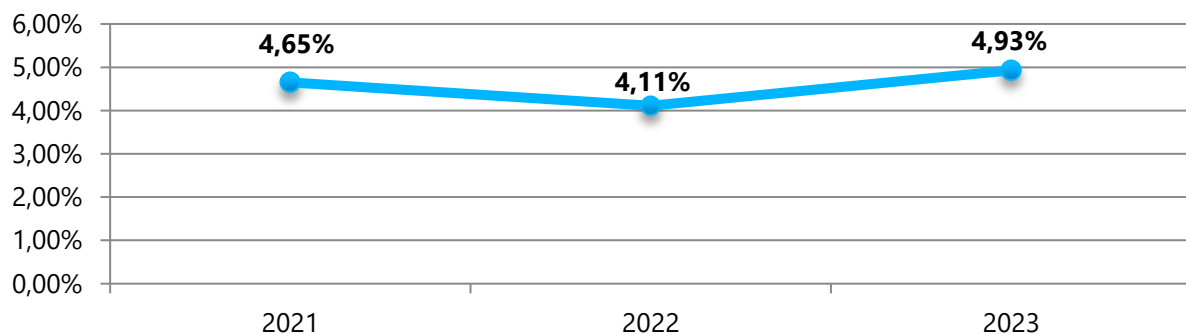
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Besko w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2021-2023 wartość tego wskaźnika ulegała wahaniom, by w 2023 roku osiągnąć najwyższą wartość, tj. 4,93%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2023 roku z tego typu pomocy korzystało 66 osób w wieku przedprodukcyjnym, 94 osoby w wieku produkcyjnym oraz 30 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci brak jest znacznych dysproporcji – korzystających z pomocy społecznej kobiet było 190, a mężczyzn – 194. Analizując dynamikę zmian na przestrzeni lat 2021-2023, dostrzec można spadek liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej oraz znaczne wahania w przypadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023

Wiek	2021		2022		2023	
	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
0-17	125	56	110	48	151	66
Produkcyjny	183	86	149	72	191	94
Poprodukcyjny	47	32	43	29	42	30
Ogółem	355	174	302	149	384	190

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2023 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 113 mieszkańcom gminy Besko, natomiast świadczenie niepieniężne – 110 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania w zakresie liczby osób otrzymujących powyższe świadczenia.

Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenia pieniężne	123	95	113
Świadczenia niepieniężne	91	89	110

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni analizowanych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie ulegała wahaniom – w 2021 roku wyniosła 128,

w 2022 osiągnęła wartość 107, natomiast w 2023 roku – 115. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2023 roku są znaczne – kobiety stanowiły 60,9% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a mężczyźni – 39,1%.

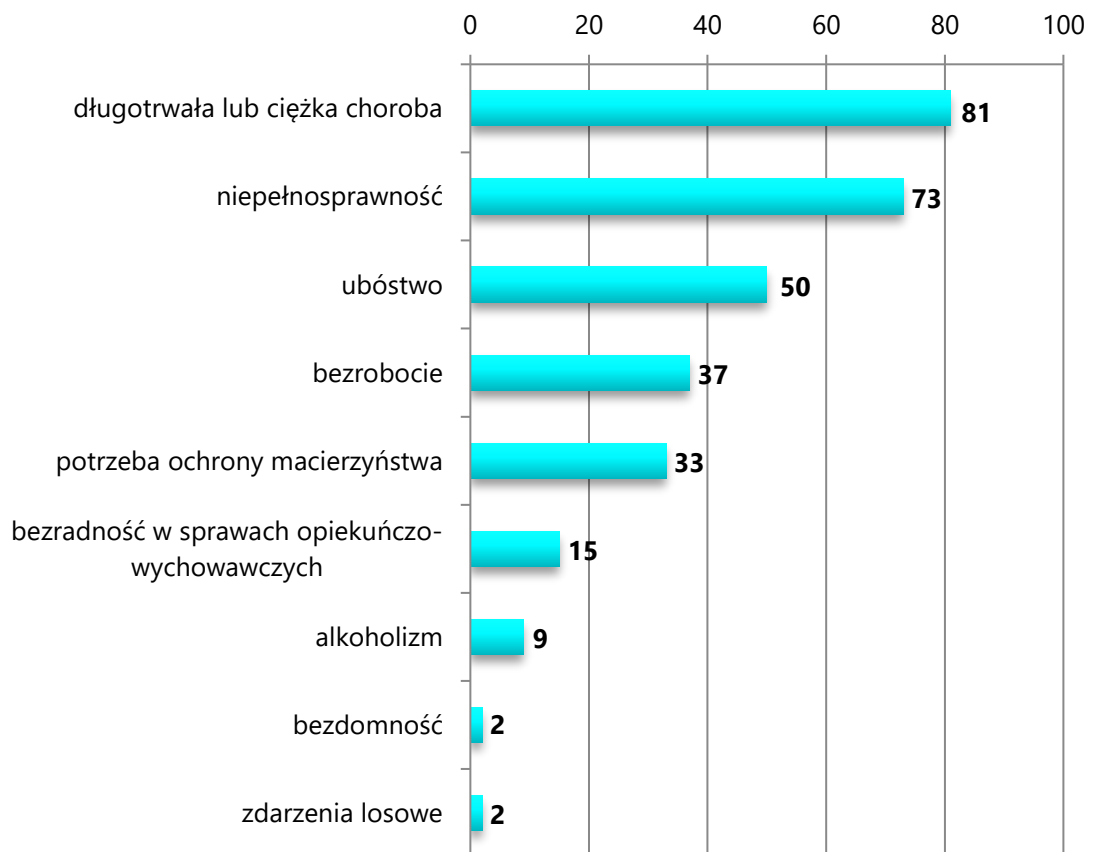
Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023

Płeć	2021	2022	2023
Kobiety	66	55	70
Mężczyźni	62	52	45
Ogółem	128	107	115

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w gminie Besko była długotrwała lub ciężka choroba – z tego powodu pomoc otrzymało 81 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym przyznano pomoc znajdowała się niepełnosprawność (73 rodziny), natomiast na trzecim – ubóstwo (50 rodzin). Wśród najczęściej wymienionych powodów udzielania świadczeń, znajdowała się także potrzeba ochrony macierzyństwa (33 rodziny). Szczegółowe informacje znajdują się na kolejnym wykresie.

Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Do istotnych zasobów instytucjonalnych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, z których mogą korzystać mieszkańcy gminy Besko należą:

- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ❖ organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO),
- ❖ Punkt Informacyjno-Konsultacyjny,
- ❖ placówki oświatowe,
- ❖ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sanoku,
- ❖ Posterunek Policji przynależący do Komendy Powiatowej Policji w Sanoku,

- ❖ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku,
- ❖ Powiatowy Urząd Pracy w Sanoku,
- ❖ Urząd Gminy,
- ❖ Zespół Interdyscyplinarny.

SYTUACJA SPOŁECZNA GMINY BESKO

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku, danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

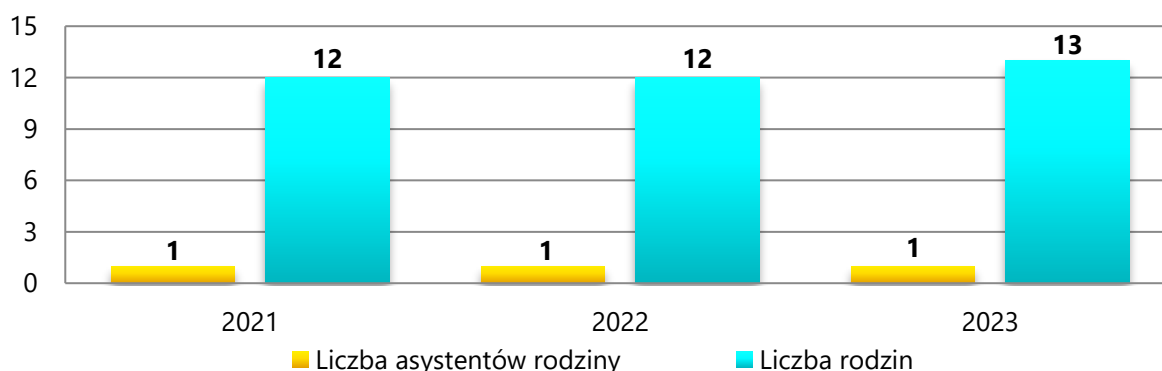
1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka (w tym pomocy finansowej).

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny na terenie gminy Besko jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2024 r. poz. 177 z późn. zm.), która kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W GOPS w Besku zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2023 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę z 13 rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W latach 2021-2023 zauważalna jest względnie stała tendencja w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni analizowanych lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023

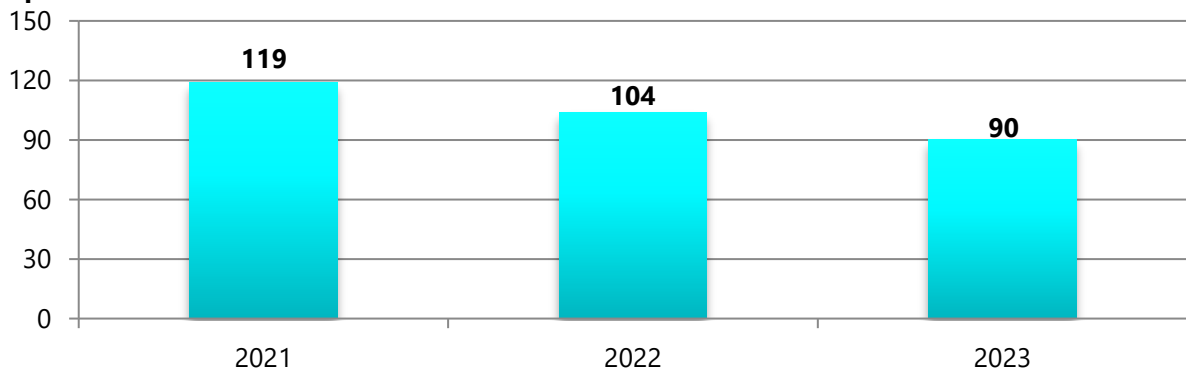

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W latach 2021-2023 w gminie Besko nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego gospodarowania budżetem rodzinnym oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2023 roku korzystało 90 rodzin, czyli o 24,4% mniej niż w roku 2021. W latach 2021-2023 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek z niezmiennym się w ostatnich latach poziomem kryterium dochodowego.

Wykres 10. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023

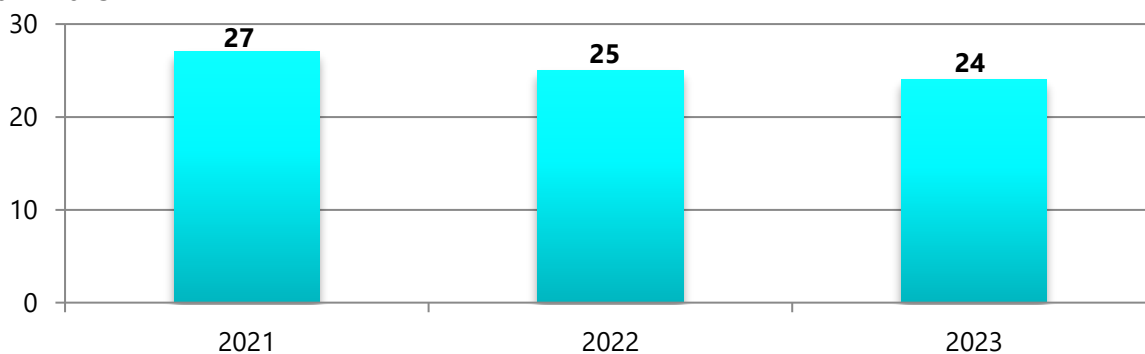

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Ośrodki Pomocy Społecznej z dniem 01.07.2018 roku otrzymały do realizacji nowe zadanie, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, przysługujących w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. Od 1 lipca 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba osób korzystających z omawianego świadczenia uległa zmniejszeniu – w 2021 roku było to 27 osób, w 2022 – 25, natomiast w 2023 roku – ponownie 24 osoby.

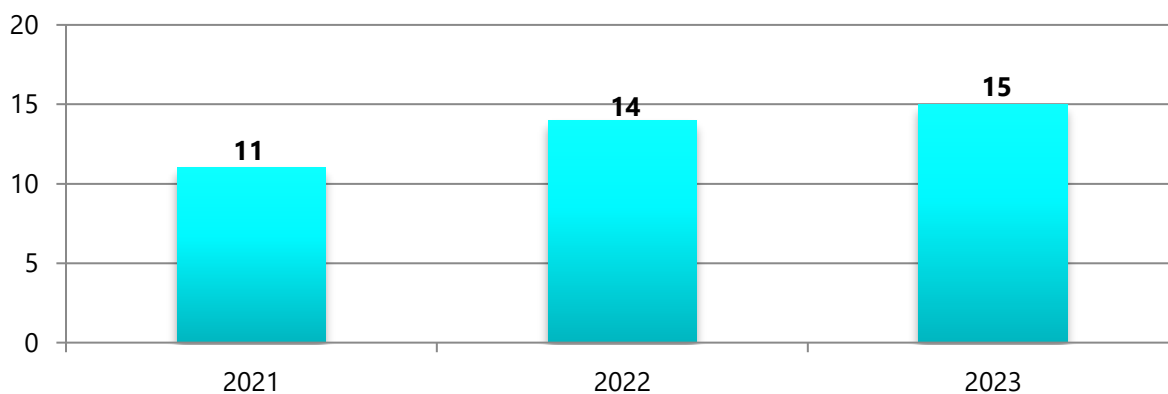
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego uległa zwiększeniu i w 2023 roku osiągnęła wartość 15. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2023 roku znajdowało się 9 rodzin niepełnych oraz 3 wielodzietne. Szczegółowe dane pokazuje wykres poniżej.

Wykres 12. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na szóstym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 178, a więc rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych stanowiły **8,4% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 5,6%, natomiast w 2022 roku – 9,7%.

W 2023 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt 8 dzieci w pieczy zastępczej (6 dzieci w rodzinie zastępczej, a 2 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych) na kwotę 67 935 zł. Na przestrzeni analizowanych lat liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej uległa nieznacznemu zwiększeniu, natomiast kwota odpłatności za ich pobyt w stosunku do 2022 roku wzrosła dwukrotnie. Szczegółowe informacje przedstawia następująca tabela.

Tabela 10. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Kwota odpłatności za pobyt w pieczy zastępczej [zł]	16 446	31 301	67 935
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	7	7	8

Źródło: Sprawozdanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku z realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Na terenie Gminy funkcjonują 3 świetlice dla dzieci i młodzieży, w których mogą oni aktywnie spędzić czas wolny. 2 z nich to placówki wsparcia dziennego w formie opiekuńczej czynne 4 i więcej godzin. W latach 2022-2023 w zajęciach w tych miejscach brało udział po 50 dzieci i młodzieży, natomiast w 2021 roku – 150¹¹.

¹¹ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

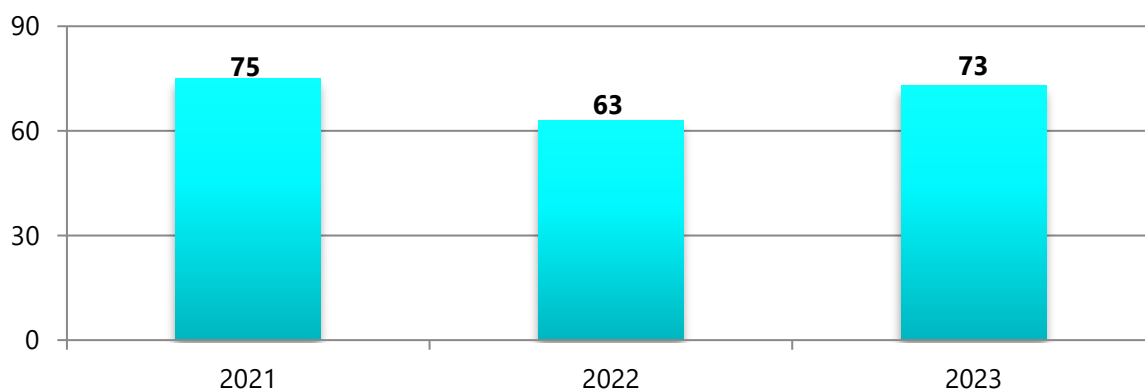
Wsparcie osób z niepełnosprawnością

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

W 2023 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 73. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2021-2023 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała wahaniom. Szczegółowe informacje znajdują się na kolejnym wykresie.

Wykres 13. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Niepełnosprawność w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na drugim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 178, a więc rodziny borykające się z problemem niepełnosprawności stanowiły **41,0% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 38,3%, natomiast w 2022 roku – 43,4%.

Kolejna tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023. W 2021 roku przyznano 477 świadczeń na łączną kwotę 102 956 zł, w 2022 roku liczba świadczeń wyniosła 511 na kwotę 110 294 zł, z kolei w 2023 roku kształtowała się na poziomie 493 świadczeń na kwotę 106 409 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń oraz ich kwota ulegała wahaniom.

Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	477	511	493
Kwota świadczeń [zł]	102 956	110 294	106 409

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2021 roku ulegała wahaniom. W 2021 roku przyznano 485 świadczeń, w 2022 roku – 492, natomiast w 2023 roku – 482. Kwota przeznaczana na ten cel w analizowanych latach również się wahała.

Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	485	492	482
Kwota świadczeń [zł]	104 682	106 193	104 035

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

W 2021 roku przyznano 544 świadczenia dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2022 roku było ich 554, natomiast w 2023 roku – 527. Na przestrzeni analizowanych lat obserwowane są wahania zarówno w zakresie liczby przyznanych zasiłków z tego tytułu, jak i kwoty przeznaczanej na ten cel.

Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeń	544	554	527
Kwota świadczeń [zł]	117 417	119 575	113 748

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Zadaniem gmin, które jest realizowane przez Ośrodki Pomocy Społecznej, jest również świadczenie usług opiekuńczych osobom chorym, samotnym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Usługi świadczone są w celu zapewnienia wsparcia i umożliwienia funkcjonowania osobom, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a które są tej pomocy pozbawione, by jak najdłużej pozostawały w swym środowisku zamieszkania. W 2023 roku tą formą pomocy objęto 20 osób – to tyle samo co w 2021 roku oraz o 4 więcej niż w 2022 roku. Usługi opiekuńcze były realizowane przez Podkarpacki Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża z siedzibą w Rzeszowie.

Tabela 14. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeniobiorców	20	16	20

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Opiekunowie sprawujący bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami zamieszkujący teren gminy Besko mogli skorzystać z programu „Opieka Wytchnieniowa – edycja 2023”, finansowanego z Funduszu Solidarnościowego. Program miał za zadanie odciążenie poprzez wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Program kierowany był do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagali wsparcia w postaci

doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności albo orzeczenie traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Z programu w 2023 roku skorzystało 11 osób, a w 2022 roku – 12¹².

W ramach wsparcia społecznego oraz dążenia do poprawy funkcjonowania osoby z niepełnosprawnością w jej środowisku, gmina Besko brała w 2023 roku również udział w programie „Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej”, finansowanym ze środków Funduszu Solidarnościowego. Program kierowany był do osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dzieci do 16 roku życia z orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami konieczności stałej i długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W omawianym roku wsparciem objęto 9 osób z niepełnosprawnością, z kolei w 2022 roku było to 5 osób¹³.

Na terenie Gminy funkcjonuje Dzielne Centrum Aktywności w Besku. Jest to placówka prowadzona przez Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Koło w Haczowie. Od 1 kwietnia 2022 roku, dzięki środkom z PFRON, realizuje program Konkurs 1/2021 „Sięgamy po sukces”. Polega on na prowadzeniu ciągłej i kompleksowej rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami. Program trwa 3 lata, tj. do 31 marca 2025 roku. Adresowany jest do dorosłych osób z niepełnosprawnościami, posiadającymi aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne. Celem projektu jest zwiększenie samodzielności dorosłych osób z niepełnosprawnościami, działanie na rzecz wyrównywania ich szans w życiu codziennym oraz wspieranie i stymulacja rozwoju psychicznego, fizycznego i emocjonalnego w miarę indywidualnych możliwości.

¹² *Sprawozdanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku z realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej za 2022 i 2023 rok*

¹³ *Ibidem*

Wsparciem objęto 25 osób z niepełnosprawnościami, zamieszkujących teren powiatów: sanockiego, brzozowskiego i krośnieńskiego. Wsparcie w ramach projektu udzielane jest w sposób ciągły, 5 dni w tygodniu przez 12 miesięcy, 8 godzin dziennie. Zadanie realizowane jest poprzez opracowanie dla każdego beneficjenta Indywidualnego Planu Działania, uwzględniającego cel główny, cele szczegółowe oraz działania poprzez które ma zostać osiągnięty cel główny, z naciskiem na rozwój psychoruchowy, poprawę funkcjonowania psychicznego i społecznego, zapobieganie utrwalaniu się skutków niepełnosprawności oraz szeroko pojętą profilaktykę. Projekt obejmuje formy wsparcia, które w dużym stopniu przyczyniają się i mają wpływ na wzrost samodzielności osób niepełnosprawnych: terapię zajęciową, terapię psychologiczną i logopedyczną, fizjoterapię indywidualną, trening umiejętności interpersonalnych, terapię pedagogiczną, trening funkcjonowania w życiu codziennym oraz zajęcia relaksacyjne.

Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian¹⁴.

¹⁴ www.psychiatriapolska.pl

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Na terenie gminy Besko nie funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy ani inna placówka ukierunkowana bezpośrednio na wsparcie osób zmagających się z problemami natury psychicznej.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez Gminę należy organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym, a w wyjątkowych przypadkach dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami psychicznymi.

Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców powyższych usług uległa zmniejszeniu, gdyż w latach 2021-2022 wyniosła po 6 osób, natomiast w 2023 roku z usług skorzystało 4 mieszkańców gminy Besko.

Tabela 15. Liczba świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba świadczeniobiorców	6	6	4

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień

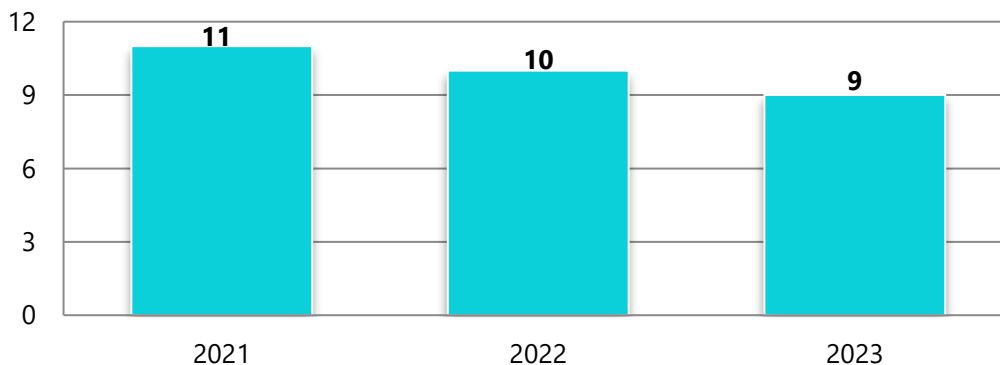
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę, jako że spełnia trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem, a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny¹⁵.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii*.

W 2023 roku z pomocy GOPS w Besku z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 9 rodzin. Można zauważyć, że na przestrzeni lat 2021-2023 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu uległa zmniejszeniu. W omawianym okresie rodziny z terenu Gminy nie korzystały z pomocy społecznej z powodu narkomanii.

Wykres 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

¹⁵ Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

Alkoholizm w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na siódmym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 178, a więc rodziny borykające się z problemem alkoholizmu stanowiły **5,1% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 5,6%, natomiast w 2022 roku – 6,9%.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2023 roku Komisja liczyła 4 członków.

W 2023 roku członkowie GKRPA przeprowadzili rozmowy z 10 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 7 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 1 osoby. W 2023 roku w stosunku do 2021 roku zauważalny był wzrost w zakresie liczby osób uzależnionych, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy oraz spadek w zakresie liczby członków rodzin osób uzależnionych. W przypadku liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego zauważyć można wahania. Dane dotyczące działań Komisji w latach 2021-2023 przedstawia kolejna tabela.

Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Besku wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	7	11	10
Liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	15	8	7
Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	1	0	1

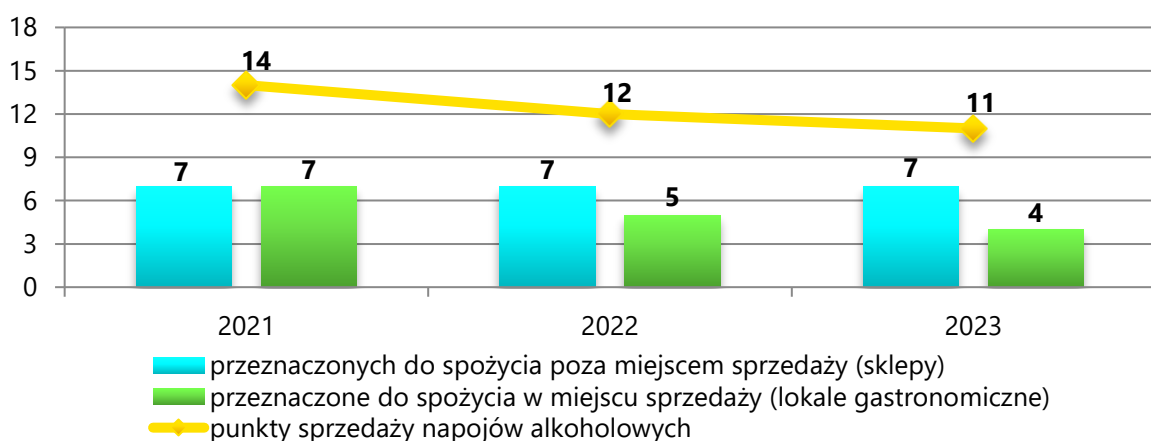
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

W latach 2021-2023 na terenie gminy Besko nie realizowano programów rekomendowanych w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii (obecnie Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom), Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

Prowadzono natomiast działania profilaktyczne, niebędące ustrukturyzowanymi programami. W 2023 roku w spektaklach uczestniczyło 120 osób, w festynach – 350 osób, a w jednorazowych prelekcjach – 50 uczestników. W zajęciach placówek wsparcia dziennego w 2023 roku uczestniczyło 10 dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w 2022 roku – 8, natomiast w 2021 roku – 20 osób. Organizowane były także kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych, w których uczestniczyło 22 dzieci¹⁶.

W latach 2021-2023 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie Gminy uległa zmniejszeniu – w 2023 roku na jej terenie znajdowało się łącznie 11 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 7 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 4 przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W stosunku do 2021 roku liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu spadła o 3.

Wykres 15. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

¹⁶ Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Besko. W porównaniu do 2021 roku liczba ta wzrosła z 316 osób na 1 punkt sprzedaży alkoholu do 397 osób, co świadczy o poprawiającej się sytuacji Gminy w zakresie polityki antyalkoholowej, jako iż dostępność mieszkańców do tego rodzaju napojów została ograniczona.

W 2023 roku na terenie gminy Besko funkcjonował Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, którego zadaniem było wsparcie osób w kryzysach. Był on czynny średnio 21 godzin w miesiącu, a poradnictwo udzielane było przez instruktora terapii uzależnień i prawnika. W 2023 roku udzielono porad 15 osobom z problemem alkoholowym, 2 dorosłym członkom rodzin z problemem alkoholowym, 2 osobom doznającym przemocy domowej oraz 1 osobie stosującej przemoc domową. W stosunku do 2021 roku odnotowano wahania liczby osób z problemem alkoholowym oraz dorosłych członków rodziny osoby z problemem alkoholowym, którym udzielono porad w Punkcie, z kolei w przypadku osób doznających i stosujących przemoc domową można zaobserwować spadek. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 17. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023

lp.	wyszczególnienie	2021	2022	2023
1.	osoby z problemem alkoholowym	25	11	15
2.	dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym	3	0	2
3.	osoby doznające przemocy domowej	5	3	2
4.	osoby stosujące przemoc domową	2	2	1

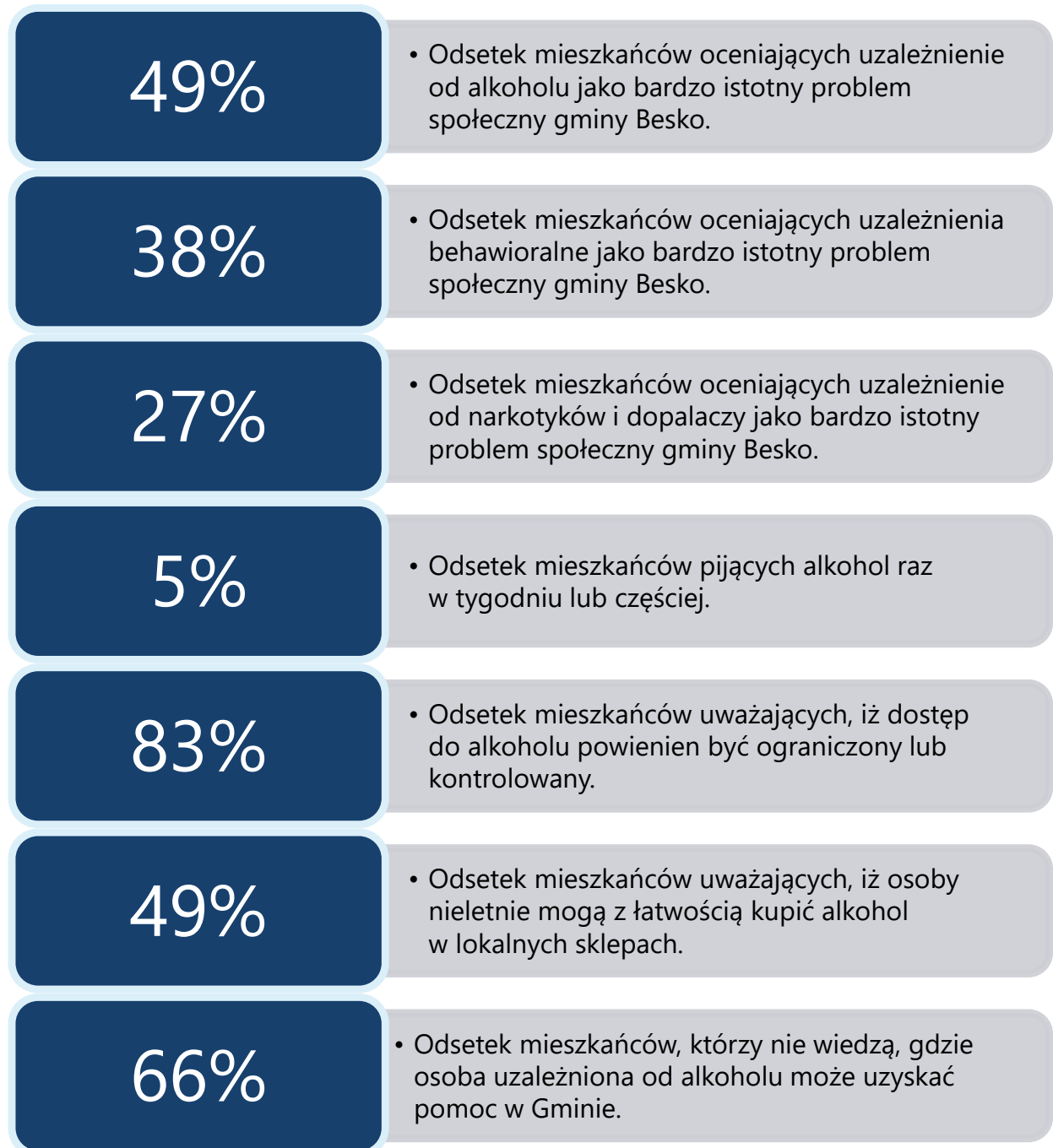
Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok oraz Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok

W 2022 roku na terenie Gminy przeprowadzono badanie ankietowe, w którym wzięło udział 58 uczniów, 61 dorosłych mieszkańców oraz 7 sprzedawców napojów alkoholowych. Poznanie opinii i doświadczeń uczestników badania możliwe było dzięki

zastosowaniu ilościowej metodologii badań. Badanie zarówno uczniów, jak i mieszkańców przeprowadzono za pomocą techniki badawczej CAWI (ang. *Computer Assisted Web Interview*), w czasie, którego respondent samodzielnie wypełnia kwestionariusz ankiety dostępny w formie online. Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- ❖ postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- ❖ zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- ❖ zagadnienia związane z występowaniem na terenie Gminy zjawiska przemocy;
- ❖ zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- ❖ zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- ❖ zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi, w tym uzależnieniem od hazardu,
- ❖ opinia mieszkańców Gminy na temat potrzeby realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień.

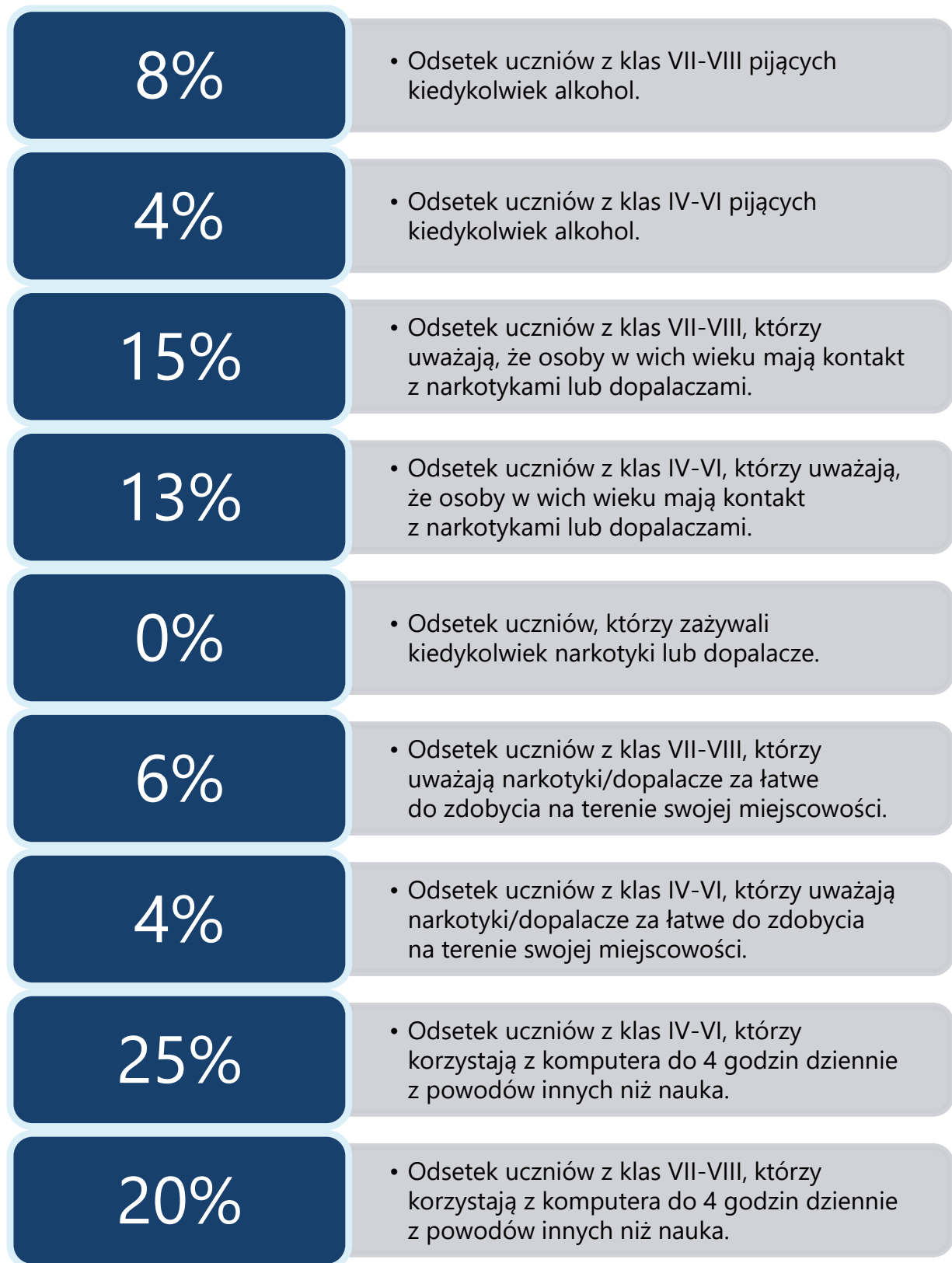
Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2022 roku wśród dorosłych mieszkańców

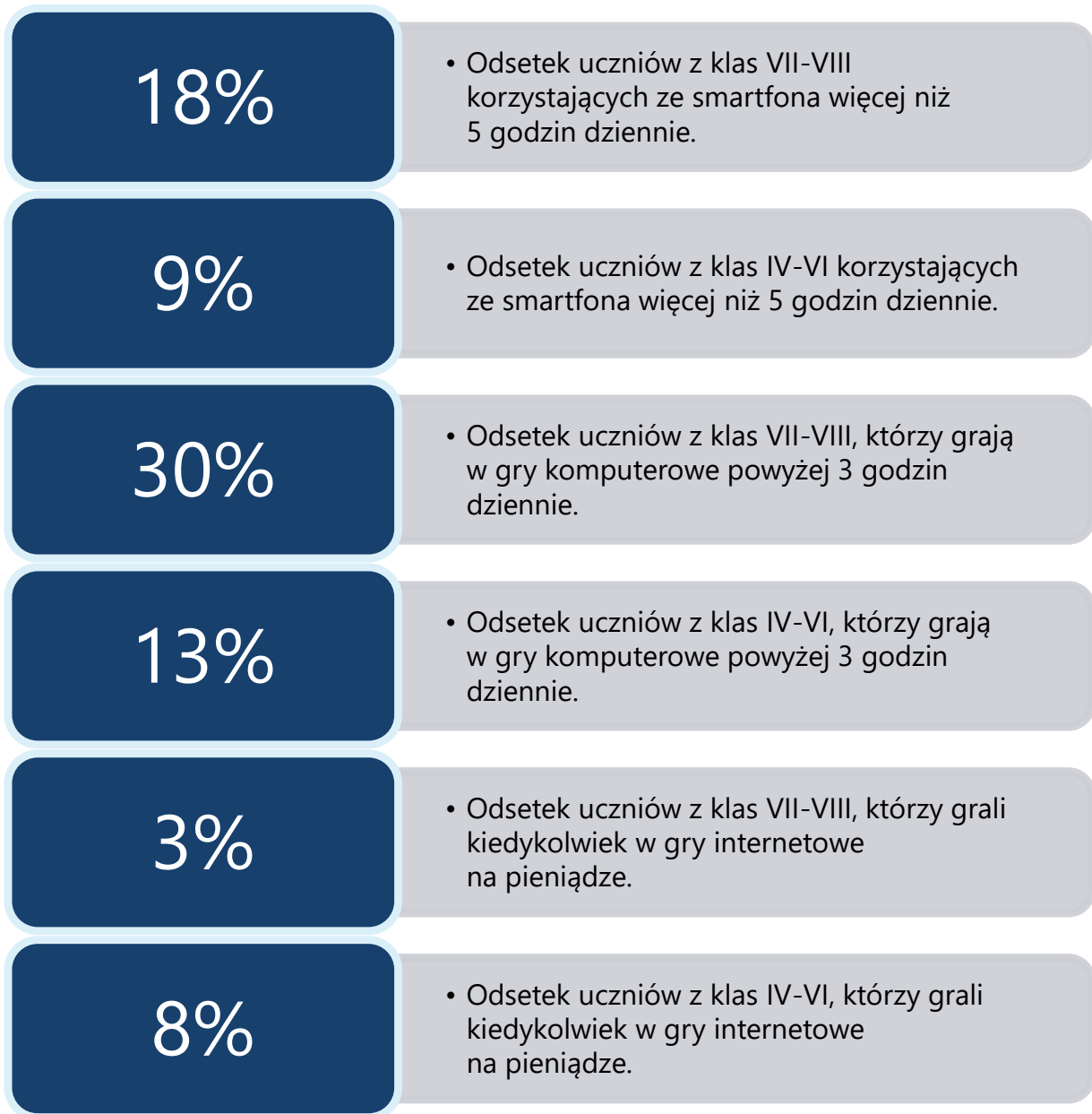

Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Besko z 2022 roku

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2022 roku wśród uczniów

Źródło: Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie Gminy Besko z 2022 roku

Przeciwdziałanie przemocy domowej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy domowej wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej mówi, że za przemoc domową uważa się *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej,*

w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

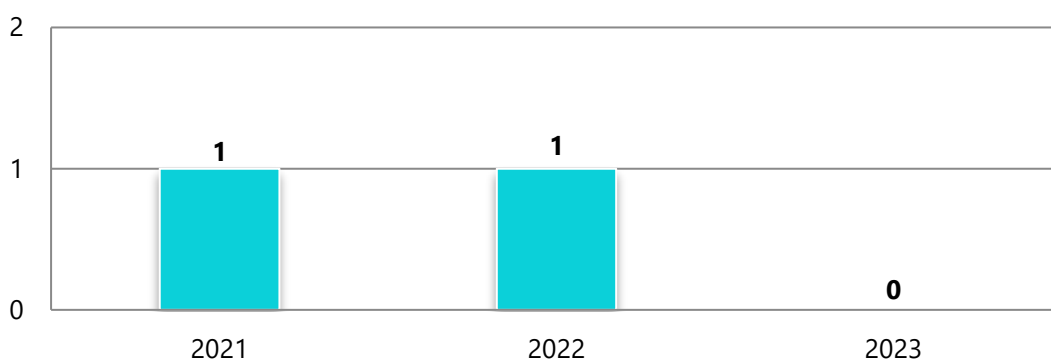
Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy konieczne jest podejmowanie interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości wdrożenia czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy domowej w Gminie zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej**.

Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania

określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej.

W 2023 roku w gminie Besko ze świadczeń pomocy społecznej z powodu przemocy domowej nie korzystała żadna rodzina, natomiast w latach 2021-2022 wystąpiła taka konieczność w przypadku 1 rodziny.

Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Jedną z analizowanych kwestii są dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych (wcześniej były to grupy robocze). Na przestrzeni lat 2021-2023 liczba posiedzeń Zespołu utrzymywała się na stałym poziomie – po 4 posiedzenia w każdym roku. W celu bezpośredniej pracy z rodzinami, w których dochodzi do zachowań przemocowych, w ramach Zespołu powoływane były grupy diagnostyczno-pomocowe. W ciągu omawianych lat, liczba powołanych grup, jak i ich spotkań uległa zmniejszeniu, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023

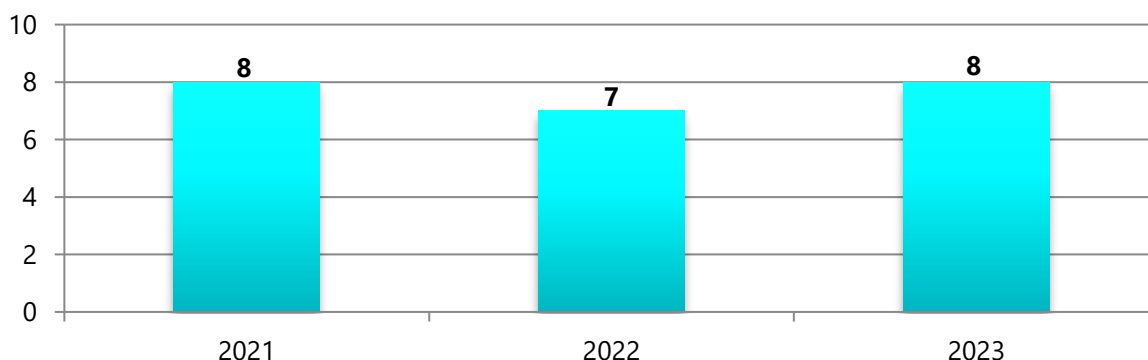
Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego	4	4	4
Liczba powołanych grup diagnostyczno-pomocowych	16	12	8
Liczba spotkań grup roboczych diagnostyczno-pomocowych	48	40	26

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą domową. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy domowej. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

W latach 2021-2023 liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty” na terenie gminy Besko utrzymywała się na względnie stałym poziomie: zarówno w 2021 roku, jak i w 2023 roku było to po 8 procedur, z kolei w 2022 roku – 7

Wykres 17. Liczba wszczętych procedur NK na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy domowej, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie i ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, realizacji niektórych zadań wynikających z Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2021-2023

W 2023 roku liczba osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury NK wyniosła 8, w tym wszystkie to kobiety. W porównaniu do poprzednich lat liczba osób uległa znacznemu zmniejszeniu, gdyż w 2022 roku było to 16 mieszkańców, a w 2021 roku – 17. Szczegółowe informacje znajdują się w kolejnej tabeli.

Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące liczby osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób doświadczających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	17	16	8
Liczba kobiet	10	10	8
Liczba mężczyzn	5	5	0
Liczba dzieci	2	1	0

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok

Na przestrzeni analizowanych lat dostrzec można znaczny spadek liczby zakończonych procedur NK. W 2023 roku zakończono 6, w tym 5 z powodu ustania przemocy, a 1 z uwagi na brak zasadności podejmowanych działań. W 2022 roku zakończono 9 procedur, natomiast w 2021 roku – 14. Szczegółowe informacje dotyczące powodów zakończenia procedur przedstawia kolejna tabela.

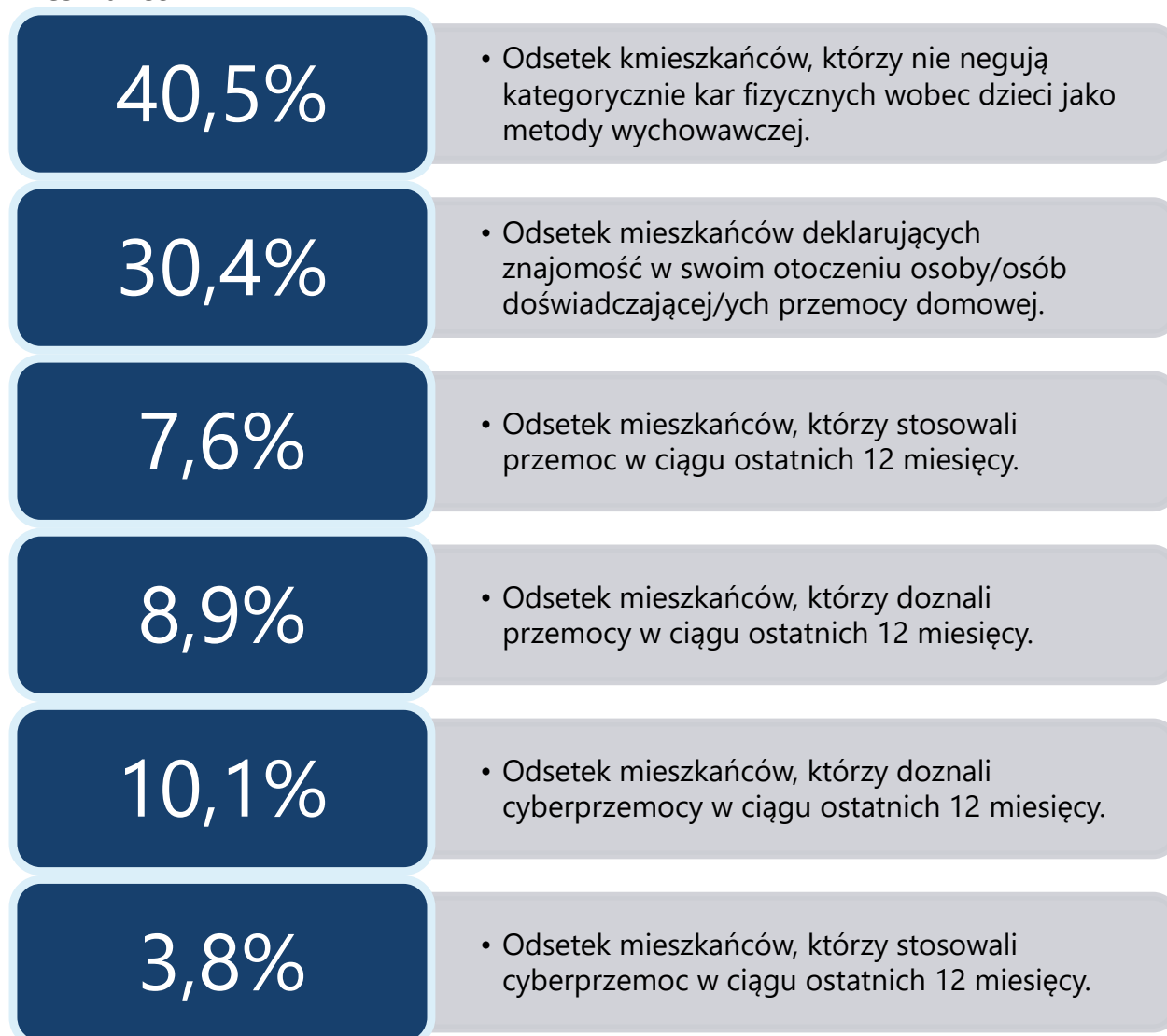
Tabela 20. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba zakończonych procedur ogółem, w tym:	14	9	6
z powodu ustania przemocy	12	9	5
z powodu braku zasadności podejmowanych działań	2	0	1

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok

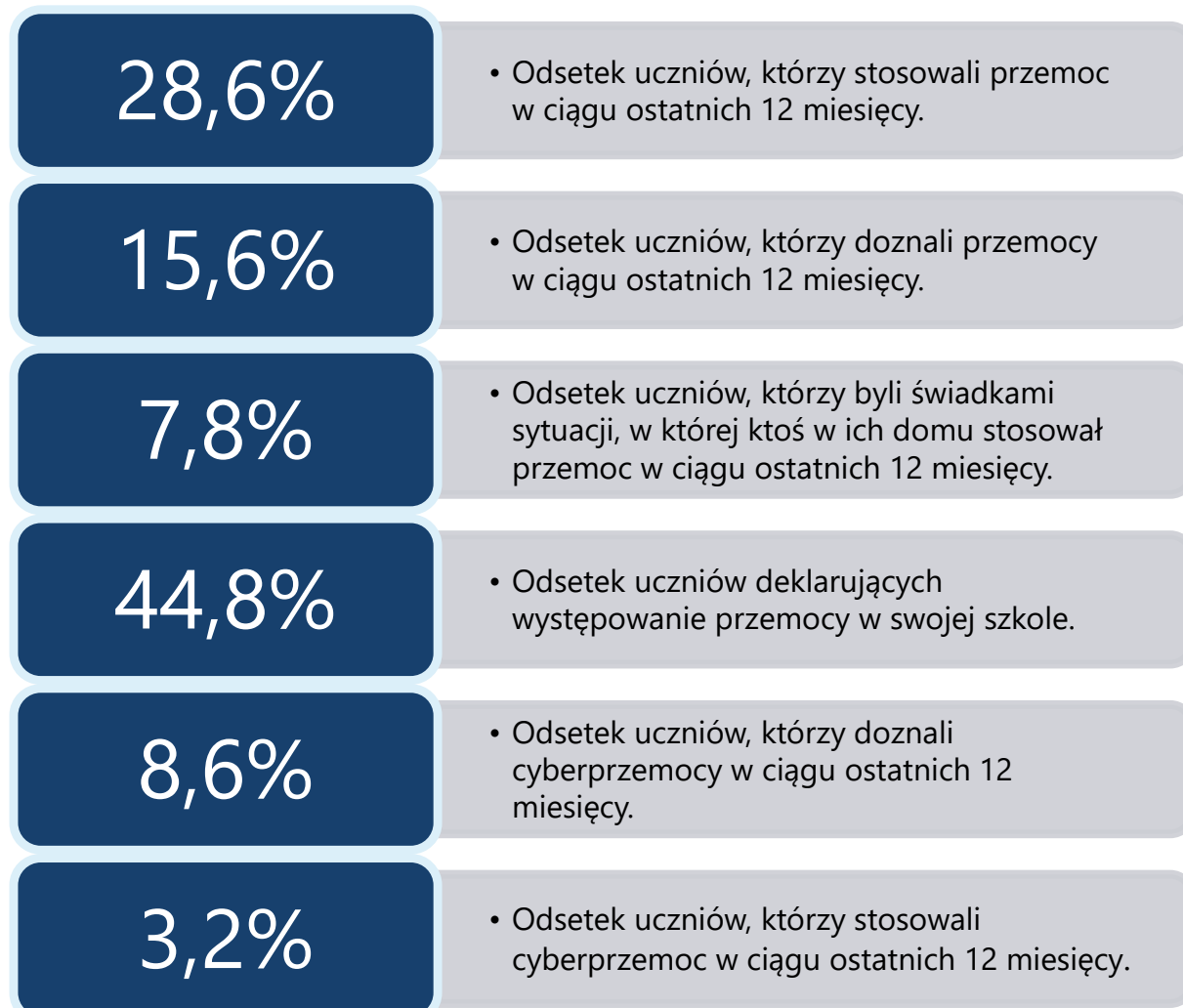
W 2024 roku Gmina przeprowadziła diagnozę problemu przemocy domowej, w której wzięło udział 154 uczniów oraz 79 dorosłych mieszkańców. W dalszej części przedstawiono najważniejsze wnioski z badania ankietowego.

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2024 roku wśród dorosłych mieszkańców

Źródło: Diagnoza problemu przemocy domowej na terenie Gminy Besko z 2024 roku

Najważniejsze wnioski z badania ankietowego z 2024 roku wśród uczniów

Źródło: Diagnoza problemu przemocy domowej na terenie Gminy Besko z 2024 roku

Aktywność i integracja społeczna seniorów

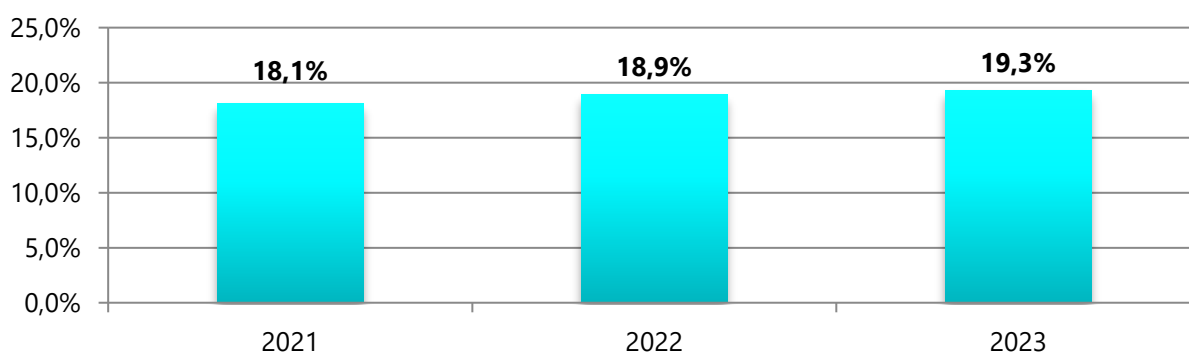
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich

samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

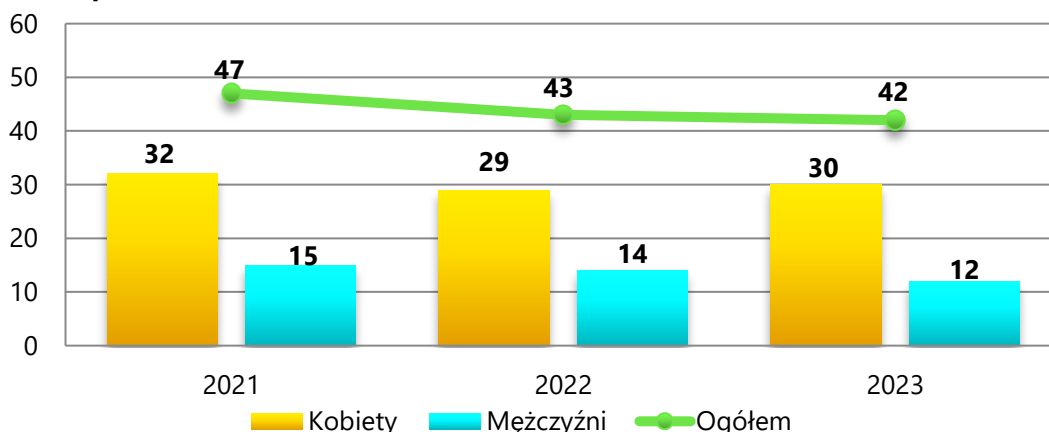
Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W gminie Besko odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2023 roku wyniósł 19,3%, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o 1,2 pp. oraz o 0,4 pp. względem 2022 roku.

Wykres 18. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej wyniosła w 2023 roku 42. Większość stanowiły kobiety – 30 osób. Na przestrzeni lat 2021-2023 dostrzec można niewielkie wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy, będących w wieku poprodukcyjnym. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje kolejny wykres.

Wykres 19. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Kluczowym zasobem w zakresie wsparcia seniorów są domy pomocy społecznej, świadczące usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca w Domu jest zadaniem własnym Gminy o charakterze obowiązkowym. Opłatę za pobyt w DPS ponosi sam mieszkaniec, jednak nie więcej niż 70,0% swojego dochodu. Jeżeli nie pokrywa on opłaty w całości, różnicę ponoszą małżonkowie, zstępni przed wstępnymi, a w przypadku, gdy ich dochody nie przekraczają 300% kryterium dochodowego, koszty ponosi Gmina. Liczbę osób przebywających w nich w analizowanym okresie oraz przeznaczone na to środki, prezentuje kolejna tabela.

W latach 2021-2023 liczba mieszkańców, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina ulegała wahaniom – w 2021 roku była to 1 osoba, w 2022 roku – 3, natomiast w 2023 roku – 2. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń uległa wzrostowi, przyjmując w 2023 roku najwyższą wartość.

Tabela 21. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Liczba osób przebywających w DPS	1	3	2
Kwota odpłatności za DPS [zł]	1 806	45 768	54 729

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

W 2023 roku gmina Besko przystąpiła do Programu „Korpus Wsparcia Seniorów” na rok 2023, którego realizatorem był Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku. Celem programu było wsparcie finansowe gmin w zakresie zapewnienia usługi wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej przez świadczenie usług wynikających z rozeznaczonych potrzeb na terenie danej gminy, wpisujących się we wskazane w programie obszary oraz realizacja usług opiekuńczych poprzez dostęp do tzw. „opieki na odległość” mającej na celu poprawę bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych. Moduł, do którego przystąpiła Gmina to Moduł II, którego celem była poprawa bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez zwiększanie dostępu do tzw. „opieki na odległość”, a także wsparcie gmin w realizacji świadczenia usług opiekuńczych. W 2023 roku na terenie gminy Besko wsparciem objęto 60 osób, którym zakupiono opaski oraz usługę do obsługi systemu polegającej na sprawowaniu całodobowej opieki.¹⁷

Na terenie Gminy działa Dzienny Dom Senior+, który zapewnia swoim uczestnikom: terapię zajęciową z wykorzystaniem umiejętności plastycznych, działania edukacyjne w ramach, których prowadzone są prelekcje i pogadanki, zajęcia związane z ogrodnictwem, kulinarne i spotkania integracyjno-kulturalne. Organizowane są także spotkania, wycieczki o różnej tematyce oraz zajęcia rehabilitacyjne. Uczestnikom zapewniany jest ciepły posiłek w formie dwudaniowego obiadu. W latach 2021-2023 placówka obejmowała wsparciem 15 osób¹⁸.

¹⁷ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku za 2023 rok

¹⁸ Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku za 2023 rok

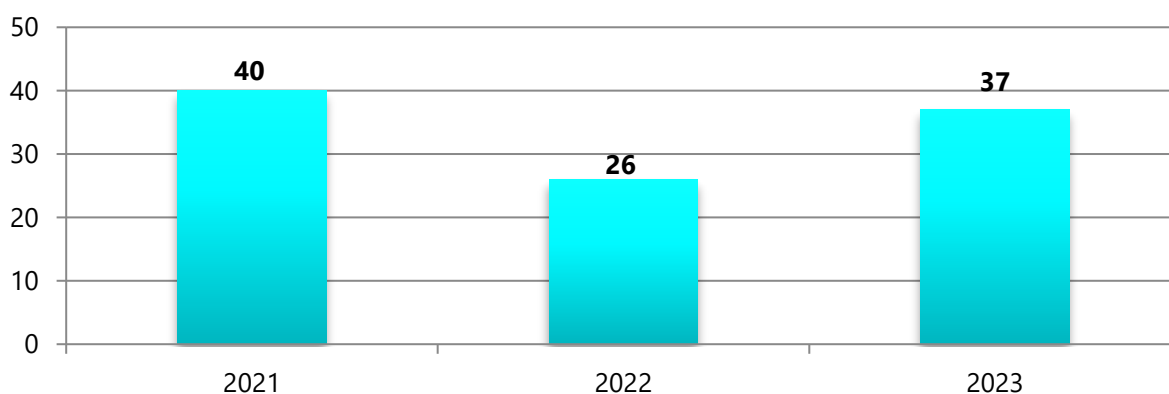
Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy) jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk, takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość.

W 2023 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 37, co oznacza spadek względem 2021 roku oraz wzrost w stosunku do roku 2022. Szczegółowe informacje przedstawia kolejny wykres.

Wykres 20. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023

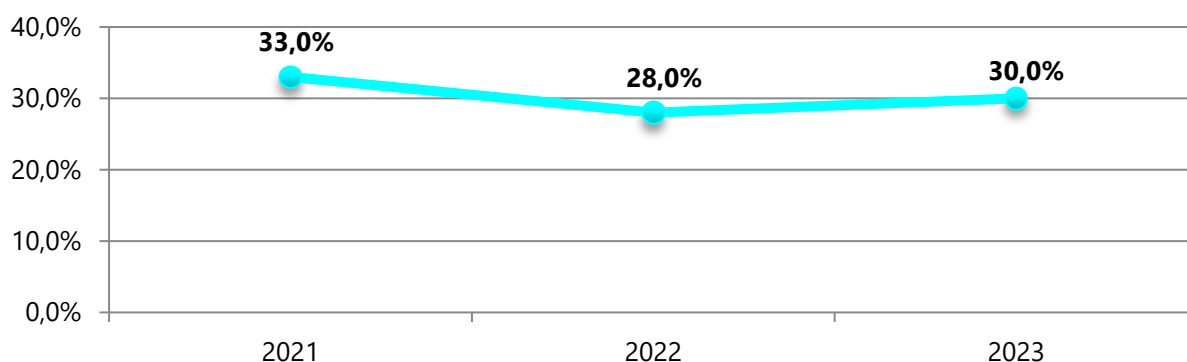

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Bezrobocie w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na czwartym miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 196, a więc rodziny borykające się z problemem bezrobocia stanowiły **18,9% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 20,4%, natomiast w 2022 roku – 17,9%.

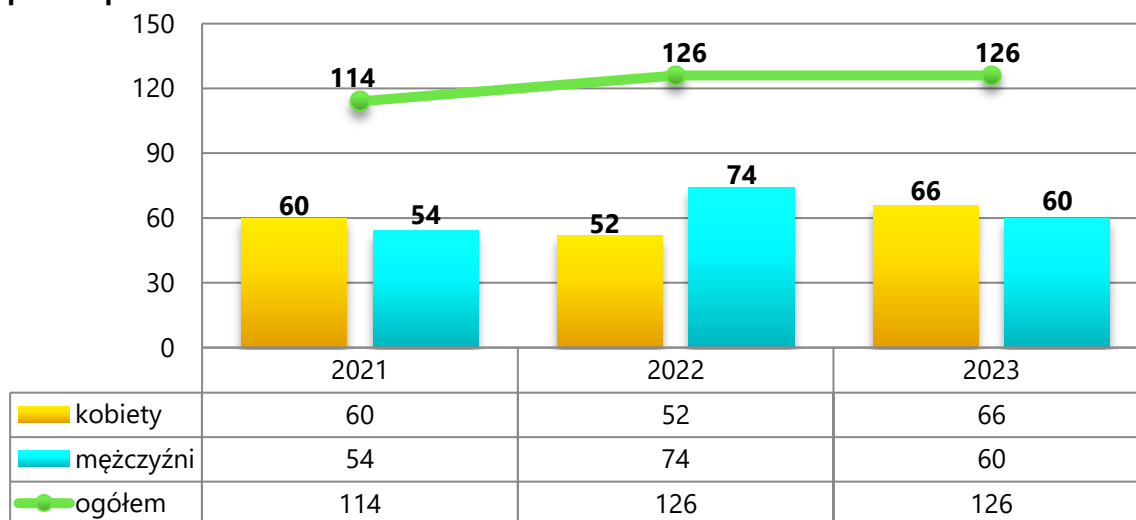
Dostrzegalne są niewielkie wahania, jeśli chodzi o wartość wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Obliczany jest on jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2021 roku osiągnął on wartość 33,0%, w 2022 roku zmalał do 28,0%, z kolei w 2023 roku wzrósł do 30,0%.

Wykres 21. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

Na koniec 2023 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Sanoku, zarejestrowanych było łącznie 126 mieszkańców gminy Besko. Oznacza to wzrost względem 2021 roku na poziomie 10,5%. Pod względem płci występują nieznaczne dysproporcje – pozostających bez pracy kobiet w 2023 roku było 66 (52,4% wszystkich bezrobotnych), natomiast mężczyzn – 60 (47,6%).

Wykres 22. Mieszkańcy gminy Besko zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w 2023 roku w stosunku do 2022 roku nastąpił spadek udziału osób do 25 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy (o 2,4 pp.), osób do 30 roku życia (o 3,2 pp.) oraz mieszkańców powyżej 50 roku życia (o 1,6 pp.). Szczegółowe dane przedstawia następująca tabela.

Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Besko w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023

Kategoria wiekowa	31 grudnia 2021		31 grudnia 2022		31 grudnia 2023	
	Liczba osób	%	Liczba osób	%	Liczba osób	%
Do 25 roku życia	11	9,6	21	16,7	18	14,3
Do 30 roku życia	22	19,3	33	26,2	29	23,0
Powyżej 50 roku życia	26	22,8	29	23,0	27	21,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Kolejna tabela przedstawia liczbę długotrwałe bezrobotnych mieszkańców

gminy Besko oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z całego powiatu sanockiego. W przypadku Gminy, jak i Powiatu dostrzegalne są wahania liczby osób długotrwale bezrobotnych. Warto zwrócić uwagę na fakt, że odsetek osób długotrwale bezrobotnych w Gminie w 2023 roku stanowił ponad połowę wszystkich mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W powiecie sanockim udział osób długotrwale bezrobotnych wyniósł w 2023 roku 51,1%, co oznacza, że sytuacja w gminie Besko była mniej korzystna, gdyż wyniosła 54,0%. Szczegółowe dane przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Besko oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu sanockiego na przestrzeni lat 2021-2023

Wyszczególnienie		2021	2022	2023
Gmina	Liczba osób	64	56	68
	Udział (%)	56,1	44,4	54,0
Powiat	Liczba osób	1 341	1 323	1 399
	Udział (%)	53,9	50,0	51,1

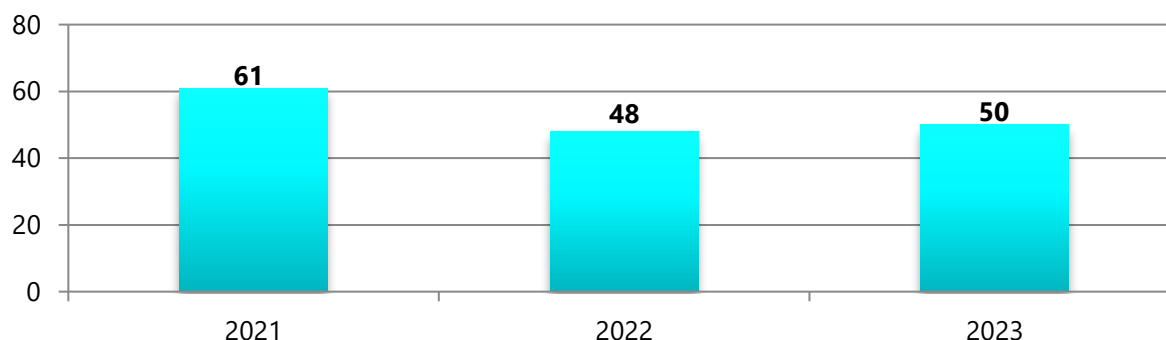
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023 ulegała wahaniom. W 2021 roku z tego powodu z pomocy korzystało 61 rodzin, w 2022 roku – 48, z kolei w 2023 roku – 50.

Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

Ubóstwo w 2023 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu. W tym samym roku liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wyniosła 178, a więc rodziny borykające się z problemem ubóstwa stanowiły **28,1% ogółu**. Na przestrzeni lat 2021-2023 ich udział ulegał wahaniom, gdyż w 2021 roku było to 31,1%, natomiast w 2022 roku – 33,1%.

W 2023 roku zasiłki stałe pobierało 20 osób, zasiłek okresowy – 40 osób, a zasiłek celowy – 105 osób. Na przestrzeni analizowanych lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego uległa zmniejszeniu, natomiast w przypadku zasiłku celowego i okresowego zauważyć można wahania, co obrazuje kolejna tabela.

Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023

Rodzaj zasiłku	2021		2022		2023	
	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]	Liczba osób	Kwota świadczeń [zł]
Zasiłek stały	24	143 531	22	134 733	20	128 444
Zasiłek okresowy	45	91 830	37	115 529	40	100 609
Zasiłek celowy	114	241 868	89	221 437	105	273 912

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, którego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością.

Przedstawiona poniżej analiza dotyczy osób pobierających świadczenie pieniężne oraz dzieci z terenu Gminy, które korzystały ze świadczeń niepieniężnych w formie posiłku. W 2023 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 92 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 85 mieszkańcom, z czego 82 to dzieci. W ciągu analizowanych lat liczba osób otrzymujących świadczenia pieniężne ulegała wahaniom, natomiast w przypadku świadczeń niepieniężnych zauważalny jest postępujący wzrost.

Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023

Wyszczególnienie	2021	2022	2023
Świadczenie pieniężne (liczba osób)	93	72	92
Świadczenie niepieniężne (liczba osób)	64	67	85

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2022 i 2023 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa, jak i jego skutkiem. W latach 2021-2022 liczba ludności korzystającej z pomocy i wsparcia GOPS z powodu bezdomności utrzymywała się na stałym, niskim poziomie i wynosiła po 1 osobie, natomiast w 2023 roku były to 2 osoby¹⁹.

¹⁹ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz jest diagnoza sytuacji społecznej, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: Opracowanie własne

Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny.

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Besko została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

MISJA

MISJĄ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BESKO JEST ZAPEWNIENIE MIESZKAŃCOM WYSOKIEJ JAKOŚCI ŻYCIA, A TAKŻE AKTYWNE PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU ORAZ TWORZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU WSPARCIA DLA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI.

GMINA BESKO ZAPEWNIĄ ODPOWIEDNIE WARUNKI DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH ZIDENTYFIKOWANYCH WŚRÓD JEJ MIESZKAŃCÓW, A TAKŻE UMOŻLIWIA IM ROZWÓJ SPOŁECZNO-ZAWODOWY I SZEROKI DOSTĘP DO USŁUG SPOŁECZNYCH.

WIZJA

Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne i współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

1

Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

2

Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów poprzez udzielanie im wsparcia.

3

Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

4

Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.

5

Promocja zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.

6

Zmniejszenie skali ubóstwa poprzez wzmocnienie systemów wsparcia społecznego i ekonomicznego oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.

I. Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
I.1. Wzmacnianie kompetencji rodzicielskich oraz świadczenie wsparcia rodzinom borykającym się z problemami społecznymi.				
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Inicjowanie prowadzenia usług społecznych w zakresie wsparcia rodzin (np. warsztaty rodzicielskie, wsparcie psychologiczne, terapia rodzinna)	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy	Liczba rodziców korzystających z usług społecznych	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy Budżet Państwa
	Podniesienie jakości życia rodzin	Liczba świadczonych form usług społecznych		
Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	GOPS, PCPR	Budżet Gminy

<p>Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości skorzystania z poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów</p>	<p>Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy</p>	<p>Liczba rozpowszechnionych informacji</p>	<p>GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy</p>
<p>Organizowanie szkoleń/ warsztatów rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny</p>	<p>Podniesienie poziomu i jakości usług świadczonych w stosunku do rodzin</p>	<p>Liczba osób biorących udział w szkoleniach/ warsztatach Liczba zorganizowanych warsztatów/szkoleń</p>	<p>GOPS, UG, placówki oświatowe</p>	<p>Budżet Gminy</p>

I.II. Rozwój dzieci i młodzieży oraz wyrównywanie szans edukacyjno-rozwojowych.				
Kontynuowanie prowadzenia placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, organizowanie zajęć pozalekcyjnych	Liczba dzieci korzystających z ofert placówek	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Organizowanie, wspieranie i promowanie imprez oraz wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi	Wzrost integracji rodzin z dziećmi	Liczba zorganizowanych imprez/wydarzeń	GOPS, UG, placówki oświatowe, NGO, GBP, GOK	Budżet Gminy
Współpraca z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę	UG, GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej i kulturalnej na terenie Gminy	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, w tym rozwijanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych	UG, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy	Przeciwdziałanie podejmowaniu przez dzieci i młodzież zachowań ryzykownych	Liczba miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	GOPS, UG, NGO, GKRPA, GBP, GOK, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja warsztatów/programów rozwijających umiejętności psychospołeczne dzieci i młodzieży	Wzmocnienie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w warsztatach/programach.	UG, GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie szkoleń/warsztatów oraz organizowanie superwizji i wizyt studyjnych rozwijających kompetencje zawodowe pracowników instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny	Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu pracownikom instytucji publicznych oraz zwiększenie ich kompetencji i umiejętności.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UG, GOPS	Budżet Gminy
Rozwój lokalnych form informowania społeczności gminnej o działaniach prowadzonych na rzecz rodzin i dzieci	Zwiększenie liczby rodzin korzystających z różnych form wsparcia i inicjatyw zaadresowanych do nich	Liczba udostępnionych informacji	UG, GOPS, placówki oświatowe, NGO, GBP, GOK, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy

II. Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów poprzez udzielenie im wsparcia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
II.I. Zapewnienie dostępu do świadczeń i usług społecznych dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.				
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) oraz publicznych środków transportu do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób o ograniczonej mobilności, po obiektach infrastruktury gminnej	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności	UG, GOPS, GBP, GOK, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Fundusze Europejskie
Rozwój małej architektury gminnej, skierowanej w szczególności do osób z niepełnosprawnościami i seniorów (w tym zwiększenie liczby ławek w przestrzeni publicznej, utworzenie tzw. „przysiadaczy”)	Zwiększenie komfortu osób z niepełnosprawnościami i seniorów w zakresie przemieszczania się po obszarze Gminy	Liczba obiektów małej architektury gminnej dostosowanych do potrzeb seniorów i osób z niepełnosprawnościami	UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Rozwój wolontariatu na rzecz osób z niepełnosprawnością oraz seniorów	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych	Liczba wolontariuszy	GOPS, NGO, UG, placówki oświatowe, GBP, GOK, DDS	Budżet Gminy
		Liczba osób objętych wolontariatem		
		Liczba pojazdów przystosowanych do realizacji usług transportowych		
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz seniorów oraz osób z niepełnosprawnością i wspieranie ich działalności	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi	GOPS, NGO, UG, DDS	Budżet Gminy
Inicjowanie i wdrażanie programów osłonowych na rzecz osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów	Aktywizacja i integracja osób chorych, z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez uczestnictwo w programach	Liczba uczestników programów	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba zrealizowanych programów osłonowych		

Zapewnienie profesjonalnego wsparcia osobom z niepełnosprawnościami poprzez prowadzenie usługi asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością oraz Programu „Opieka wytchnieniowa”	Wsparcie samodzielnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami oraz zapewnienie im specjalistycznej opieki	Liczba asystentów osobistych osoby z niepełnosprawnością	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Fundusz Solidarnościowy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych wsparciem asystentów		
		Liczba osób objęta Programem „Opieka wytchnieniowa”		
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności	Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych	GOPS, NGO, UG	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba osób objętych usługami		
Ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańców Gminy w Domach Pomocy Społecznej	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki	Liczba mieszkańców Gminy przebywających w Domach Pomocy Społecznej	GOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym	Poprawa warunków bytowych seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba osób objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa

II.II. Prowadzenie działalności włączającej osoby starsze i z niepełnosprawnościami oraz podnoszenie poziomu ich aktywności społecznej.

Promowanie pozytywnego wizerunku seniora i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba podjętych działań promujących	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe, GBP, GOK, DDS	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych	Liczba podjętych działań informacyjnych/zrealizowanych warsztatów	GOPS, UG, NGO, PP, GBP, GOK, DDS	Budżet Gminy
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia, mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie umiejętności osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów	Poprawa dostępności do zajęć kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach	GOPS, UG, NGO, GBP, GOK, DDS	Budżet Gminy, Fundusze Europejskie
	Wzrost aktywności społecznej seniorów i osób z niepełnosprawnością			

Stworzenie warunków do integracji społecznej osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych grup	Realizacja projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością	Liczba zrealizowanych projektów/programów	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa
		Liczba uczestników		
Kontynuowanie działalności Dziennego Domu Seniora+ na terenie Gminy	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna	Liczba uczestników	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba dostępnych zajęć		
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy do Warsztatów Terapii Zajęciowej, zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz organizacja i zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach organizowanych przez Warsztaty Terapii Zajęciowej	Liczba uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, PFRON, Budżet Państwa

III. Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
III.1. Świadczenie pomocy osobom uzależnionym oraz ich rodzinom, a także ograniczanie negatywnych skutków społecznych uzależnień.				
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna	GOPS	Budżet Gminy
Inicjowanie utworzenia samopomocowej grupy wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu (AA) oraz dla osób współuzależnionych (Al-Anon)	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego rodzinom osób uzależnionych	Liczba osób uczestniczących w grupach	NGO, UG, GKRPA	Budżet Gminy

Motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego	Liczba osób, wobec których podjęte zostały rozmowy motywujące	GOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuowanie działalności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w celu przeciwdziałania problemowi uzależnień w Gminie	Zwiększenie pomocy dla rodzin dotkniętych problemem alkoholowym	Liczba osób korzystających z poradnictwa	UG, GKRPA	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kontynuacja podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu, kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie	Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe	Liczba wniosków skierowanych do sądu	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba wydanych opinii		

uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu				
III.II. Wzrost efektywności i ilości prowadzonych działań w zakresie profilaktyki uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.				
Realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rekomendowanych przez KCPU, ORE oraz IPiN związanych z tematyką uzależnień	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki Liczba przeprowadzonych programów	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Dalsza realizacja warsztatów i innych form edukacji, uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie problemu uzależnień	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych	GOPS, GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci i młodzieży	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	GKRPA	Środki pochodzące z opłat

alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu	Zwiększenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży	oraz sprzedawców objętych szkoleniami		za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wypoczynku z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem profilaktycznym	GKRPA, UG, GOPS	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce rozwiązywania problemów uzależnień	Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych	Liczba zrealizowanych ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych	GKRPA, GOPS, PP, UG, NGO, placówki oświatowe, GBP, GOK	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, w tym prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży	Ograniczanie negatywnych skutków spożywania alkoholu	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych	GOPS, GKRPA, UG, PP	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba uczestników		
Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej	Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia	Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia	GKRPA, GOPS, UG, PP, NGO, GBP, GOK, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Kreowanie polityki antyalkoholowej w Gminie, np. poprzez ograniczenia nocnej sprzedaży alkoholu, zmniejszenie liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych	Ograniczenie fizycznej dostępności alkoholu	Liczba dorosłych mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży alkoholu	UG, GKRPA	Budżet Gminy
		Liczba punktów sprzedaży alkoholu		

IV. Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
IV.I. Zapewnienie pomocy rodzinom, w których występuje problem przemocy domowej.				
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	GOPS, GKRPA, PP, ZI, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba wszczętych procedur		
		Liczba zakończonych procedur		
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy domowej	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba podjętych działań informacyjnych	GOPS, UG, GKRPA, ZI	Budżet Gminy

Uczestnictwo pracowników instytucjonalnych w szkoleniach w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy domowej oraz procedury „Niebieskie Karty”	Poszerzenie i utrwalenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”	Liczba uczestników szkoleń	GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Kierowanie osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	Ograniczanie zjawiska przemocy domowej, poprzez resocjalizację osób stosujących przemoc domową	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych	ZI, PCPR	Budżet Gminy
Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej	Objęcie osób i rodzin profesjonalnym wsparciem w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	Liczba udzielonych porad	GOPS, ZI, GKRPA, PKI	Budżet Gminy, Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba osób, którym udzielono porad		

Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy domowej	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy domowej	UG, GOPS, GKRPA, ZI, PP, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Zapewnienie schronienia osobom doświadczającym przemocy domowej	Zapewnienie bezpieczeństwa osobom doświadczającym przemocy domowej	Liczba osób korzystających ze schronienia z powodu doświadczania przemocy domowej	GOPS, ZI, UG, PCPR	Budżet Gminy
IV.II. Podejmowanie działań profilaktycznych na rzecz ograniczenia skali zjawiska przemocy domowej na terenie Gminy oraz podniesienia świadomości społecznej w tym zakresie.				
Edukacja mieszkańcy na temat rodzajów i form przemocy oraz zagrożeń wynikających z przemocy domowej, rówieśniczej i cyberprzemocy	Zwiększenie świadomości społeczności lokalnej w zakresie różnych form przemocy, a także wzrost wrażliwości mieszkańców na jej przejawy	Liczba zrealizowanych programów/ warsztatów	UG, PP, GKRPA, GOPS, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy domowej	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy domowej, a także wzrost wrażliwości	Liczba działań podjętych w ramach kampanii	GOPS, GKRPA, ZI, PP, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie

	społeczności lokalnej na jej przejawy	Liczba osób uczestniczących w kampanii		zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy domowej, komunikacji interpersonalnej oraz umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach	placówki oświatowe	Budżet Gminy, środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
		Liczba zorganizowanych warsztatów		
		Liczba zorganizowanych działań		

V. Promocja zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
V.I. Rozwój systemu pomocowego oraz budowa świadomości lokalnej społeczności w zakresie zdrowia psychicznego.				
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej	Liczba przeprowadzonych działań	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba osób korzystających ze wsparcia		
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów	UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy
		Liczba uczestników		
Udzielanie pomocy psychologicznej dzieciom i młodzieży oraz osobom dorosłym	Poprawa dobrostanu psychicznego mieszkańców Gminy	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologicznej	GOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa

VI. Zmniejszenie skali ubóstwa poprzez wzmocnienie systemów wsparcia społecznego i ekonomicznego oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
VI.I. Skuteczne wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia w zwiększeniu swoich szans na rynku pracy.				
Stała współpraca z PUP w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie	Liczba zorganizowanych szkoleń Liczba osób biorących udział w szkoleniach	UG, GOPS, PUP	Budżet Państwa, Fundusze Europejskie
Współpraca z PUP w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych	Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych	GOPS, PUP	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych	Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia	Liczba podjętych działań informacyjnych	GOPS, PUP, UG	Budżet Gminy
Korzystanie w pracy socjalnej z kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych	Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne	GOPS	Budżet Gminy
Prowadzenie działań motywujących lokalnych przedsiębiorców do zatrudniania osób z niepełnosprawnością oraz dostosowywania warunków zatrudnienia do ich potrzeb	Zwiększenie możliwości zatrudnienia osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy	Liczba podjętych działań motywujących	GOPS, UG, NGO	Budżet Gminy
Prowadzenie doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży	Odpowiedni wybór ścieżki kształcenia i kariery przez dzieci i młodzież	Liczba osób korzystających z doradztwa zawodowego	placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa, Fundusze Europejskie

VI.II. Świadczenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym ubóstwem oraz prowadzenie działań umożliwiających ich integrację społeczną.

Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną	GOPS	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa np. stypendia socjalne dla uczniów	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych	GOPS, UG, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku	GOPS, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa
		Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku		

Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów szkolnych	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów	GOPS, UG, placówki oświatowe	Budżet Gminy, Budżet Państwa
Zapewnienie schronienia osobom bezdomnym w placówkach zlokalizowanych w sąsiednich gminach oraz pokrycie kosztów ich pobytu	Zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalnych osobom z problemem bezdomności	Liczba osób bezdomnych korzystających ze schronienia	UG, GOPS, NGO	Budżet Gminy, Budżet Państwa

Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1283 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy Besko. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- ❖ budżet Wojewody,
- ❖ budżet Samorządu Województwa,
- ❖ Fundusz Pracy,
- ❖ Fundusz Solidarnościowy,
- ❖ środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- ❖ środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- ❖ środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- ❖ środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2022-2023, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2025-2030 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku przewidywaną na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku, co wynika z waloryzacji świadczeń na pomoc społeczną.

Tabela 26. Ramy finansowe Strategii

Rok	Ochrona zdrowia (dział 851)	Pomoc społeczna (dział 852)	Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	Rodzina (dział 855)	OGÓŁEM
2022	81 070	2 244 093	125 240	4 757 320	7 207 723
2023	149 645	2 210 298	100 640	3 347 084	5 807 667
2024²⁰	75 905	2 305 298	110 000	1 256 500	2 806 000
Prognoza					
2025	77 803	2 362 931	112 750	1 287 913	3 841 397
2026	79 748	2 422 004	115 569	1 320 111	3 937 432
2027	81 742	2 482 554	118 458	1 353 114	4 035 868
2028	83 785	2 544 618	121 420	1 386 941	4 136 764
2029	85 880	2 608 234	124 455	1 421 615	4 240 184
2030	88 027	2 673 439	127 567	1 457 156	4 346 189

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok

System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji

²⁰ Wartość za rok 2024 pochodzi z prognozy zamieszczonej w Ocenie Zasobów Pomocy Społecznej za 2023 rok dla gminy Besko

i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030 obejmować będzie cztery etapy, przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 27. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Gminy Besko o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko na lata 2025-2030”	IV kwartał 2024 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią	I kwartał 2025 r. – IV kwartał 2030 r.
Etap III	Monitoring	Na koniec każdego roku w okresie od 2025 r. do 2030 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii	II kwartał 2031 r.

Źródło: Opracowanie własne

System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. GOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brał pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji Strategii, GOPS powinien uwzględniać nie tylko istniejące zapisy Strategii

Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko, ale również nowe, nieujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku.

Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje, a także przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze Gminy rozumiane jest jako: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej są:

- ❖ możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem,
- ❖ informacja o postępach wdrażania Strategii,
- ❖ współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach,
- ❖ informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Do oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UG, Policji, PUP, ze sprawozdań GOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez GOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Besko do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne

osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane.

Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring, jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku 2023, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów w 2030 roku.

Tabela 28. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość docelowa
1.	Wspieranie rodzin w eliminowaniu przyczyn dysfunkcji oraz wspomaganie rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	13	poniżej 15
		Liczba asystentów rodziny	1	min. 1
		Liczba rodzin wspierających	0	do 2
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	15	poniżej 20
		Liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2	min. 2

		Liczba dzieci z terenu Gminy przebywających w rodzinach zastępczych	8	poniżej 10
2.	Poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz seniorów poprzez udzielenie im wsparcia.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych	20	powyżej 20
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	19,3	poniżej 22,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność	2	poniżej 6
		Liczba placówek aktywizujących seniorów	1	min. 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności	73	poniżej 65
3.	Rozwój profilaktyki oraz lokalnych zasobów w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba punktów konsultacyjnych dla osób uzależnionych i ich rodzin	1	min. 1
		Liczba uczniów objętych rekomendowanymi programami	0	powyżej 200
		Liczba nauczycieli objętych rekomendowanymi programami	0	min. 10
		Liczba rodziców objętych rekomendowanymi programami	0	min. 20
		Liczba mieszkańców przypadających na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w Gminie	397	powyżej 400

		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych, współuzależnionych i dorosłych dzieci alkoholików	0	min. 1
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu	9	poniżej 10
		Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu narkomanii	0	poniżej 3
4.	Zapewnienie wysokiej skuteczności działań korekcyjnych i wspierających w stosunku do osób uwikłanych w problem przemocy domowej.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu problemu przemocy domowej	0	poniżej 3
		Liczba osób doświadczających przemocy, objętych działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty”	8	poniżej 10
		Liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”	2	poniżej 8
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	6	powyżej 5
5.	Promocja zdrowia psychicznego oraz dążenie do wzmacniania dobrostanu psychicznego mieszkańców.	Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi	4	poniżej 10
		Liczba zrealizowanych programów wśród dzieci i młodzieży w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia psychicznego	0	min. 6 (min. raz do roku)

6. Zmniejszenie skali ubóstwa poprzez wzmocnienie systemów wsparcia społecznego i ekonomicznego oraz aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy.	Liczba bezrobotnych mieszkańców Gminy	126	poniżej 100
	Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców w ogóle zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy [%]	54,0	poniżej 50,0
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa	50	poniżej 45
	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia	38	poniżej 30
	Liczba osób bezdomnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	2	poniżej 4

Źródło: Opracowanie własne

Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko stanowi kontynuację istniejącego systemu wsparcia i tworzy możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. Jej założenia są dostosowane do zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów i potrzeb społecznych i przewidują planowane sposoby ich zaspokajania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form

wsparcia w zakresie pomocy społecznej, a także szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w jej obszarze. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Besko, zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnymi od możliwości finansowych Gminy. Będzie ona podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Besko i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- ❖ podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- ❖ dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa – działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- ❖ podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,

- ❖ wspieraniu działań prospołecznych, wolontariackich i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy,
- ❖ promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- ❖ doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- ❖ zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, chorych i starszych,
- ❖ interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu, jego realizacja powinna przyczynić się do podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Besko, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

BIBLIOGRAFIA

1. Bendyk E., Buras P., Polska wobec wojny, Polska w świecie po wojnie Zadania na nowy czas, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa, 2022.
2. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
3. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
4. Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej.
5. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
6. Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych, ISP, 2019.
7. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
8. Pikuła N.G., Grewiński M., Zdebska E., Glanc W., Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków, 2020.
9. Raport o Stanie Gminy Besko za rok 2021, 2022 i 2023.
10. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2021 rok.
11. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień KCPU-G1 za 2022 i 2023 rok.
12. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za 2021, 2022 i 2023 rok.
13. Sprawozdanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku z realizacji zadań w zakresie pomocy społecznej za 2021, 2022 i 2023 rok.
14. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
15. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030.

Źródła internetowe:

1. <https://bdl.stat.gov.pl/>
2. <https://www.psychiatriapolska.pl/>

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW**Spis rysunków**

Rysunek 1. Położenie gminy Besko na tle powiatu, województwa i kraju	15
Rysunek 2. Udział podmiotów wg poszczególnych klas wielkości w ogóle podmiotów wpisanych do rejestru REGON na terenie gminy Besko (stan na koniec 2023 roku)....	19
Rysunek 3. Klasyfikacja podmiotów ekonomii społecznej.....	25
Rysunek 4. Obszary współpracy międzyinstytucjonalnej	26
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego.....	71

Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1 000 ludności w gminie Besko w porównaniu do powiatu sanockiego, województwa podkarpackiego i kraju na przestrzeni lat 2021-2023	17
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2021-2023 (w procentach).....	17
Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Besko w porównaniu do powiatu sanockiego w 2023 roku	23
Tabela 5. Zakres usług społecznych i przypisane do nich zadania publiczne	27
Tabela 6. Ogólna liczba podmiotów gospodarki narodowej, fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023	29
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć na podstawie liczby przyznanych świadczeń w latach 2021-2023	32
Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2021-2023	32
Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2021-2023	33
Tabela 10. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz kwota odpłatności za lata 2021-2023.....	40
Tabela 11. Zasiłek pielęgnacyjny dla dziecka z niepełnosprawnością na przestrzeni lat 2021-2023	42
Tabela 12. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2021-2023	42
Tabela 13. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2021-2023	43

Tabela 14. Liczba świadczeniobiorców usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2021-2023	43
Tabela 15. Liczba świadczeniobiorców specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2021-2023	46
Tabela 16. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Besku wobec osób uzależnionych w latach 2021-2023	48
Tabela 17. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym w latach 2021-2023	50
Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych w latach 2021-2023	57
Tabela 19. Dane statystyczne dotyczące liczby osób doświadczających przemocy, które zostały objęte działaniami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w latach 2021-2023	59
Tabela 20. Liczba zakończonych procedur NK w latach 2021-2023	59
Tabela 21. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2021-2023	63
Tabela 22. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Besko w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2021-2023	67
Tabela 23. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Besko oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu sanockiego na przestrzeni lat 2021-2023	68
Tabela 24. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2021-2023	69
Tabela 25. Liczba osób korzystających ze świadczenia niepieniężnego i pieniężnego przyznanego w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2021-2023.	70
Tabela 26. Ramy finansowe Strategii	98
Tabela 27. Harmonogram wdrażania Strategii	99
Tabela 28. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych	102

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Besko w latach 2021-2023.....	16
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON oraz osoby fizyczne prowadzące działalność w gminie Besko w latach 2021-2023	18
Wykres 3. Liczba uczestników imprez organizowanych przez placówki kulturalne na terenie gminy Besko oraz powiatu sanockiego na 1 000 ludności w latach 2021-2023	21
Wykres 4. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1 000 ludności w gminie Besko oraz powiecie sanockim w latach 2021-2023.....	21
Wykres 5. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 mieszkańców w gminie Besko, powiecie sanockim i województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2021-2023	30
Wykres 6. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Besko w latach 2021-2023	31
Wykres 7. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2021-2023	31
Wykres 8. Powody udzielania świadczeń w 2023 roku (liczba rodzin)	34
Wykres 9. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2021-2023	37
Wykres 10. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2021-2023	38
Wykres 11. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2021-2023	39
Wykres 12. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2021-2023	39
Wykres 13. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2021-2023.....	41
Wykres 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2021-2023	47
Wykres 15. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023	49
Wykres 16. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy domowej na przestrzeni lat 2021-2023.....	57
Wykres 17. Liczba wszczętych i kontynuowanych procedur NK na przestrzeni lat 2021-2023	58
Wykres 18. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Besko na przestrzeni lat 2021-2023.....	62

Wykres 19. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2021-2023	63
Wykres 20. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2021-2023	65
Wykres 21. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej w latach 2021-2023	66
Wykres 22. Mieszkańcy gminy Besko zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2021-2023.....	67
Wykres 23. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2021-2023	69